Leesgesprekken

Een onderzoek naar de invloed van leesgesprekken bij meerbegaafde leerlingen.

Ellen-Marieke van Bezooyen

Auteur
Ellen-Marieke van Bezooyen
101072
Leraar basisonderwijs
Christelijke Hogeschool Ede

Afstudeerbegeleidster
Derjan Havinga- Heijs
Docente taal
Christelijke Hogeschool Ede

Inleverdatum
Juni 2014

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeeronderzoek dat het resultaat is van mijn onderzoek naar de invloed van leesgesprekken bij meerbegaafde leerlingen. Met het schrijven van dit afstudeeronderzoek zal ik mijn opleiding tot leerkracht basisonderwijs afronden.

Vanaf deze plaats wil ik allereerst de leerkrachten en leerlingen van groep 7 van de Julianaschool en de Regenboog bedanken voor mee werken aan mijn onderzoek. Daarnaast wil ik Derjan Havinga-Heijs hartelijk bedanken voor alle tijd die zij in mijn onderzoek heeft gestoken. U was een begeleider waar ik veel hulp en steun van heb gehad om tot dit resultaat te kunnen komen. Tot slot wil ik al mijn familie en vrienden bedanken die mij hebben gesteund. Zonder hun liefde, steun en geïnteresseerde vragen zou ik nooit zoveel doorzettingsvermogen hebben kunnen tonen om tot dit eindresultaat te kunnen komen.

Ellen-Marieke van Bezooyen

Juni 2014

Inhoudsopgave

Voorwoord **3**

Inhoudsopgave **4**

1. Inleiding **6**

2. Meerbegaafdheid **7**

2.1 Wat is het verschil tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen? 7

2.2 Wat is kenmerkend voor meerbegaafde leerlingen? 8

2.3 Hoe kan er ingespeeld worden op de behoeften van begaafde leerlingen? 10

2.4 Conclusie 12

3. Wat is de doorlopende leerlijn bij leesonderwijs? **13**

3.1 Doorgaande lijn voor lezen met begrip 13

3.2 Algemene principes leerstoflijnen 13

3.3 Conclusie 15

4. Leesmotivatie **16**

4.1 Wat is leesmotivatie? 16

4.2 Conclusie 17

5. Hoe ziet een stimulerende leesomgeving eruit? **18**

5.1 Leescirkel 18

5.2 Leesomgeving 19

5.3 Conclusie 20

6. Welke werkvormen zijn er om leerlingen te stimuleren tot lezen? **21**

6.1 Stimulerende werkvormen 21

6.2 Groeperingsvormen 23

6.3 Conclusie 24

7. Leesgesprekken **25**

7.1 Wat zijn leesgesprekken? 25

7.2 Soorten leesgesprekken 25

7.3 Waarom leesgesprekken? 26

7.4 Benodigde spreek- en gespreksvaardigheden 26

7.5 Aandachtspunten bij organisatie 27

7.6 Conclusie 27

8. Opzet praktijkonderzoek **29**
8.1 Vormgeving van het onderzoek 29
8.2 Proefpersonen en selectie 30
8.3 Onderzoeksinstrumenten 31
8.4 Validiteit en betrouwbaarheid 31

9. Uitwerkingen praktijkonderzoek **33**
9.1 Observatie 33
Conclusie 34
9.2 Semigestructureerd interview 34
Conclusie 36
9.3 Leesgesprekken 36
Conclusie 48

10. Samenvatting, conclusie, discussie, aanbevelingen **49**
10.1 Samenvatting 49
10.2 Conclusie 52
10.3 Discussie en aanbevelingen 54

Biografie **55**

Bijlage 1 **57**
Bijlage 2 **61**
Bijlage 3 **61**
Bijlage 4 **63**

1. Inleiding

De leesontwikkeling van leerlingen heeft altijd mijn interesse gehad. Er wordt vaak veel aandacht besteed aan de zwakke lezers in de klas, maar echter minder aan de lezers die al verder zijn in de leesontwikkeling. Tijdens een gesprek met mijn afstudeerbegeleidster kwamen we op de actuele ontwikkelingen rondom SLO met betrekking tot leesgesprekken. Dit onderwerp sprak mij direct aan en heb daar de volgende onderzoeksvraag aan gekoppeld:

> *In hoeverre bevorderen leesgesprekken de uitdaging en motivatie in de leesontwikkeling van meerbegaafde leerlingen?*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden wil ik me eerst verdiepen in de theorie. Hiervoor heb ik de volgende deelvragen opgesteld:

- Wat is het verschil tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen?
- Wat is kenmerkend voor meerbegaafde leerlingen?
- Hoe kan er ingespeeld worden op de behoeften van begaafde leerlingen?
- Wat is de doorlopende leerlijn bij leesonderwijs?
- Wat is leesmotivatie?
- Hoe ziet een stimulerende leesomgeving eruit?
- Welke werkvormen zijn er om leerlingen te stimuleren tot lezen?
- Wat zijn leesgesprekken?
- Waarom leesgesprekken?

In het tweede hoofdstuk kunt u lezen wat het verschil is tussen meer- en hoogbegaafdheid, kenmerken van meerbegaafdheid en hoe er ingespeeld kan worden op de onderwijsbehoefte. In hoofdstuk 3 wordt er ingegaan op de doorlopende leerlijn van lezen. In het vierde hoofdstuk wordt er aandacht besteed aan de leesmotivatie van de leerlingen. Vervolgens wordt daar vanuit een koppeling gemaakt naar hoofdstuk 5, hier wordt een stimulerende leesomgeving onder de aandacht gebracht. In hoofdstuk 6 staan de verschillende werkvormen centraal om de leerlingen tot lezen te stimuleren. En tot slot wordt in hoofdstuk 7 de verschillende vormen van leesgesprekken besproken, benodigde gespreksvaardigheden en aandachtspunten rondom de organisatie.

Ik wens u veel leesplezier!

2. Meerbegaafdheid

In elke klas heb je te maken met leerlingen die meer- en/of hoogbegaafd zijn. Maar wat is nu eigenlijk het verschil tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen? Wat is kenmerkend voor meerbegaafde leerlingen? Welke begeleiding hebben deze leerlingen nodig? En hoe kan er als leerkracht ingespeeld worden op de onderwijsbehoeften van deze leerlingen? In dit hoofdstuk zal er op deze vragen een antwoord gegeven worden.

2.1 Wat is het verschil tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen?

Allereerst wil ik een duidelijk beeld schetsen van wat het verschil is tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen. Bij veel leerkrachten zullen de meerbegaafde leerlingen gezien worden als hoogbegaafde leerlingen, maar is dat wel hetzelfde?

Volgens André Fun (2014) bestaan er vrij duidelijke verschillen tussen leerlingen die meer- en hoogbegaafd zijn. Meerbegaafde leerlingen hebben een IQ dat ver boven het gemiddelde zit, maar onder de hoogbegaafdheidgrens. Het verschil zit hem in de intensiteit waarmee hoogbegaafde dingen doen en beleven. Hierdoor ontstaan er verschillen in gedrag, kennis en kunnen. Deze verschillen laten zien dat hoogbegaafdheid meer is dan alleen een iets hogere IQ dan een meerbegaafde leerling.

Een opvallend verschil is dat hoogbegaafde leerlingen vooral leren volgens het topdown leren. Bij deze manier van leren is er geen sprake van stap voor stap opbouwen. Bij topdown is lezen een onderdeeltje van geschreven taal, is taal een onderdeeltje van communicatie, is communicatie een onderdeel van het mens zijn en zijn de tafels en minuscuul deeltje van rekenen, aldus Arie van Kessel (2009).

> *Hoogbegaafde leerlingen beginnen achter in een boek bij de conclusie. Als ze het niet eens zijn met de conclusie stoppen ze met lezen. Ook als ze het eens zijn met de conclusie snappen stoppen ze ook met lezen. Maar als ze de conclusie niet begrijpen wordt het voor hen interessant. Ze gaan dan bladeren en lezen in het boek. Dat is één van de grote verschillen tussen meerbegaafdheid en hoogbegaafdheid.*

Meerbegaafdheid	**Hoogbegaafdheid**
Vaak belangstellend en geïnteresseerd.	Meestal nieuwsgierig, voelt drang tot onderzoeken en het vergaren van kennis.
Leert makkelijk op school, feiten kennis opslaan en reproduceren.	Moeite met de manier van lesstof aanbieden en het reproduceren van kleine feiten. Dit heeft te maken met dat zij de aangeboden leerstof mengen met andere informatie.
Onderdeel van de groep, loopt vaak voorop, maar zitten meer op dezelfde golflengte als de andere leerlingen van de groep.	Loopt een aantal meter voor de groep uit, is in gedachten al verder dan de rest van de groep.
Heeft 5 herhalingen nodig, heeft vaak goede ideeën, weet hoe de ideeën in elkaar zitten, voert opdrachten netjes uit, neemt makkelijk op en kan deze goed onthouden.	Heeft 2 á 3 herhalingen nodig, heeft graag inspraak in opdrachten, heeft vaak wilde en spetterende ideeën, ziet nieuwe verbanden en weet dus hoe het in elkaar zit, maar heeft soms veel moeite met het uitleggen daarover aan anderen.
Voelt zich thuis in een groep omdat hij misschien wel slimmer is, maar in ieder geval op dezelfde	Heeft moeite met het vinden van een groep waar hij zich thuis voelt.

wijze denken.	
Denkt en leert stapsgewijs, van makkelijk naar moeilijk.	Topdown leren: achterin beginnen. Begrijpen ze iets niet, dan wordt het interessant en gaan ze ermee verder.

2.2 Wat is kenmerkend voor meerbegaafde leerlingen?

Hoe signaleer ik begaafde leerlingen in mijn klas? Of: op wat voor kenmerken moet ik letten? Het zijn vragen die leerkrachten vaak stellen. Toch is het lastig om deze vragen te beantwoorden, want begaafde leerlingen zijn er in vele soorten en maten.

Er zijn verschillende kenmerken waar je begaafden leerlingen aan kunt herkennen. Echter hoeven leerlingen niet alle kenmerken te vertonen om tot de groep begaafden te horen. In de onderstaande beschrijving zet in de kenmerken van meerbegaafde leerlingen op en rij (figuur 1.1). Deze informatie is letterlijk overgenomen van Brouwer en Ahlers (2011).

Kenmerk	**Omschrijving**
Hoge intelligentie	Begaafde leerlingen beschikken over hoge intellectuele capaciteiten. Een hoge score op een intelligentietest (IQ > 130) of hoge prestaties op andere tests is hiervan een indicatie.
Vroege ontwikkeling	Begaafde leerlingen zijn geestelijk vroegrijp en worden gekenmerkt door een ontwikkelingsvoorsprong. Zij kunnen meestal op vroege leeftijd al lezen, praten, schrijven en hebben een vroege ontwikkeling van getalbegrip. Hierdoor kunnen zij zich gemakkelijk leerstof uit hogere leerjaren eigen maken. Ook stellen zij op jonge leeftijd al levensbeschouwelijke vragen en denken zij al vroeg na over de zin van het leven.
Uitblinken op één of meerdere gebieden	Een bijzondere begaafdheid kan tot uitdrukking komen in motorische, sociale, artistieke en intellectuele vaardigheden. Vaak treden deze begaafdheidsvormen gecombineerd op en blinken begaafde leerlingen uit in meerdere gebieden, zoals taal en wiskunde. Begaafde leerlingen hebben op taalgebied een grote woordenschat en vertonen een zeer goed en adequaat taalgebruik.
Gemakkelijk kunnen leren	Begaafde leerlingen hebben over het algemeen een zeer goed geheugen en kunnen hierdoor goed informatie onthouden en verwerken. Zij begrijpen nieuwe leerstof dan ook aanzienlijk sneller dan gemiddelde leerlingen en zijn daardoor sneller klaar met opdrachten en huiswerk. Hierdoor hebben zij vaak een leertempo dat beduidend hoger is dan het tempo van de gemiddelde leerling.
Goed leggen van (causale) verbanden	Begaafde leerlingen kunnen gemakkelijk (causale) verbanden leggen en hebben hierover een goed overzicht.

Het makkelijk kunnen analyseren van problemen	Begaafde leerlingen zijn snelle probleemanalyseerders. Zij kunnen snel vaststellen wat de aard van een probleem is. Daarnaast zijn begaafde leerlingen vaak vindingrijk in het ontwikkelen van eigen oplossingsmethoden. Dit kan soms problemen opleveren als zij zich een verkeerde oplossingsmethode hebben aangeleerd, omdat zij deze methode moeilijk weer los kunnen laten.
Het maken van grote denksprongen	Een begaafde leerling maakt grotere leerstappen en heeft daarom minder tijd nodig.
Voorkeur voor abstractie	Begaafde leerlingen kunnen goed abstract denken. Zij generaliseren gemakkelijker dan hun andere klasgenoten en hebben een goed overzicht van de kennisgehelen. Zij hebben geen behoefte aan concretisering van de lesstof door het gebruik van voorbeelden (Zij kunnen bijvoorbeeld uitstekend uit de voeten met het begrip 'kubus'. Voor niet begaafde leerlingen zou je dit concreet maken door er een voorbeeld bij te benoemen als een doos of zwembad).
Hoge mate van zelfstandigheid	Begaafde leerlingen willen liever niet geholpen worden en geven de voorkeur aan zelfstandig (alleen) werken. Bij het werken in groepsverband vertoont de begaafde leerling veel initiatief en neemt hij/zij vaak de leiding. Bovendien wil de leerling dingen graag op zijn/haar eigen wijze doen, zoals het zelf bedenken van een methode voor het uitrekenen van sommen.
Brede of juist specifieke interesse/hoge motivatie/ veel energie	Het is belangrijk dat het onderwerp van de opdracht de leerling interesseert. Bij begaafde leerlingen is namelijk het kunnen een voorwaarde, maar het willen van even groot belang. Als het onderwerp aansluit bij de interesse van de leerling, dan is motivatie verzekerd. Er is aangetoond dat talent pas doorzet als de leerlingen plezier beleven aan de (leer) activiteiten. Een kenmerk van begaafde leerlingen is dat zij zeer leergierig zijn. Als een onderwerp de leerling interesseert, dan pluist hij het vaak tot op de bodem uit. Maar het tegenovergestelde geldt ook: als een begaafde leerling geen interesse heeft voor een bepaald onderwerp kan hij moeilijk de motivatie opbrengen om zich erin te verdiepen.
Creatief/ origineel	In de opdrachten laten begaafde leerlingen vaak zien dat ze originele en creatieve ideeën en/of oplossingen hebben. Zij maken onverwachte zijsprongen en hebben een grote verbeeldingskracht.
Perfectionistisch	Begaafde leerlingen zijn perfectionistisch aangelegd. Zij houden niet van half werk.
Apart gevoel voor humor	Begaafde leerlingen bezitten over het algemeen een apart

	gevoel voor humor.
Hoge mate van concentratie	Begaafde leerlingen kennen een hoge mate van concentratie en hebben daarbij een langere aandachtsspanne dan gemiddelde leerlingen.

Figuur 1.1

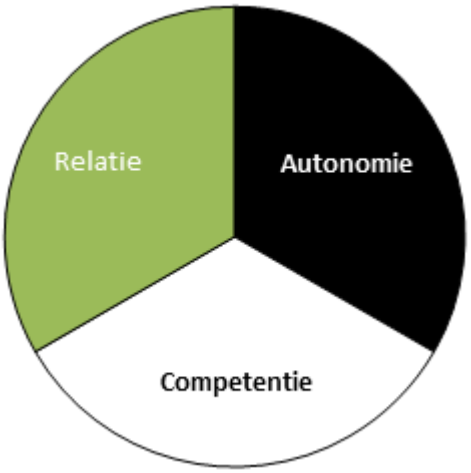
2.3 Hoe kan er ingespeeld worden op de behoeften van begaafde leerlingen?

Als er in de klas leerlingen gesignaleerd zijn die aan meerdere kenmerken voldoen, is het belangrijk om ook bij deze leerlingen in te spelen op de behoeften. Maar wat zijn onderwijsbehoeften? En hoe voldoe je specifiek aan de onderwijsbehoeften van deze groep leerlingen?

2.3.1 Wat zijn de basisbehoeften?

Basisbehoeften zijn factoren die mensen nodig hebben om gelukkig te kunnen leven. De basisbehoeften bestaan uit: competentie, autonomie en relatie (figuur 2.1).

Op school leren de leerlingen, omdat het moet. Dat betekent dat leerlingen het leren op school vaak niet vanuit zichzelf doen. Leerlingen zijn dan extrinsiek gemotiveerd. In de vrije tijd echter of bij opdrachten die aansluiten bij hun interesses, leren ze spontaan. Op die momenten zijn zij intrinsiek gemotiveerd: zij leren niet omdat het moet, maar omdat ze het zelf willen! (Brouwer & Ahlers, 2010).

Figuur 2.1

De basisbehoeften kunnen worden weergegeven in een cirkeldiagram. De grootte van de punten verschillen per leerling. De psychologische basisbehoeften hebben betrekking op alle leerlingen, dus niet alleen op de begaafde leerlingen. Wel is bij begaafde leerlingen de behoefte aan autonomie en relatie groter dan bij anderen, omdat ook uit de kenmerken van meerbegaafdheid blijkt dat begaafde leerlingen een hoge mate van zelfstandigheid hebben (Brouwer & Ahlers, 2010).

Competentie

De basisbehoefte ‘competentie’ wordt gekenmerkt doordat leerlingen ontdekken dat ze de taken die ze moeten doen ook aankunnen en dat ze ontdekken dat ze steeds meer aankunnen. De leerlingen voelen zich bekwaam om een gewenst resultaat neer te zetten, hierdoor ontwikkelen ze een positief of positiever zelfbeeld. Verrijkingsonderwijs speelt hierbij een grote rol, maar de rol van de leraar is hierbij essentieel om te kunnen reflecteren op het gedrag (Deci & Ryan, 2000).

Mensen zijn continu bezig met het vergroten van hun competenties en leerlingen al helemaal. Alle leerlingen willen zich graag competent voelen; boeken kunnen lezen, een brief aan een vriendinnetje kunnen schrijven, de bal in het doel schoppen. Aan veel van deze competenties wordt na schooltijd gewerkt. Het is de taak van de leerkracht om die uitdagingen en kansen ook binnen het onderwijs aan bod te laten komen en ze te koppelen aan de leerdoelen. Oftewel er moeten opdrachten gegeven worden die aansluiten bij het ontwikkelingsniveau (de basis) die ze al beheersen (Dijkstra, 2000; Brouwer & Ahlers, 2011).

Autonomie

Onder de basisbehoefte 'autonomie' wordt verstaan dat leerlingen weten dat ze (in elke geval voor een deel) hun leergedrag zelf kunnen sturen. Dat betekent dat leerlingen leren om zelf echte keuzes te maken, realistisch in te schatten en om metacognitieve vaardigheden toe te passen (Deci & Ryan, 2000). Volgens Veenman (2013) is metacognitieve vaardigheden simpel gezegd: "De kennis en vaardigheden die een leerling nodig heeft om zijn eigen leergedrag te controleren en aan te sturen. Het gaat om vaardigheden als het oriënteren op een taak, doelen stellen, plannen, jezelf monitoren, het resultaat evalueren, en reflecteren op eigen handelen."

Ieder mens heeft behoefte aan zijn leven in te richten zoals hij dat wil, zelf beslissingen nemen, verantwoordelijkheid te dragen en zichzelf te kunnen zijn. Maar wanneer is er sprake van autonomie? Er is sprake van echte autonomie als de leerling ervaart dat zijn handelingen verbonden zijn met zijn eigen doelen en waarden. Als kinderen zelf ergens voor hebben gekozen, dan storten ze zich daar volledig op. Als leerkracht moet je er alert op zijn dat je autonomie niet gaat verwarren met het zelfstandig werken in de klas of het uit een aantal opdrachten mogen kiezen. Ook al hebben begaafde leerlingen meer behoefte aan autonomie, ook voor hen is instructie en begeleiding door de leerkracht essentieel (Dijkstra, 2000; Brouwer & Ahlers, 2010).

Relatie

Kenmerkend voor de basisbehoefte 'relatie' is dat een leerling zich veilig voelt, welkom voelt en geaccepteerd weet, opgenomen voelt in een breder sociaal netwerk en warme relaties met anderen aangaat. Natuurlijk is hier een duidelijke rol weggelegd door de leraar, maar zeker ook voor ouders en andere begeleiders (Deci & Ryan, 2000).

2.3.2 Voldoen aan de basisbehoeften van meer- begaafde leerlingen

Een belangrijke voorwaarde om de leerlingen tot leren te laten komen is de verbondenheid. Het kan dan gaan om verbondenheid met de leerkracht, maar ook met de inhoud van de taak (Brouwer & Ahlers, 2011). Graag wil ik hier in het hoofdstuk over leesgesprekken verder op ingaan.

Zoals in de vorige paragraaf werd beschreven hebben begaafde leerlingen meer behoefte aan een relatie en autonomie. Maar hoe kan je als leerkracht hier op inspelen? Het kost veel moeite om dit te doen, maar je wordt ervoor beloond. Als er voldaan wordt aan deze behoeften, dan heeft dat een positieve invloed op de mentale gezondheid en intrinsieke motivatie van begaafde leerlingen. Zij zijn eerder geneigd nieuwe onderwerpen te onderzoeken, uitdagingen aan te gaan en hun capaciteiten te ontwikkelen en oefenen (Brouwer & Ahlers, 2011).

Bij begaafde leerlingen is het van belang om in te spelen op de spontane interesses en aan de hand daarvan een onderzoek tot bloei te laten komen. Dit zorgt ervoor dat ze op het gebied van cognitieve en sociale ontwikkelen verder groeien. Als er niet aan deze psychologische basisbehoeften van begaafde leerlingen wordt voldaan, leidt dat tot het afnemen van de motivatie (Brouwer & Ahlers, 2011).

Drie tips om te voldoen aan de basisbehoeften van begaafde leerlingen:

- ✓ Spreek met de begaafde leerlingen af wanneer hun vragen beantwoord worden. Niet altijd komen ze immers op een handig moment. En kom die afspraken na!
- ✓ Stimuleer de leerlingen om zelf op onderzoek uit te gaan, zodat ze op deze manier de vragen zelf kunnen beantwoorden.

- ✓ Leg uit waarom er bepaalde regels gelden. Maak duidelijk dat ze te maken kunnen hebben met de veiligheid van de kinderen: niet iedereen is even handig, voorzichtig of slim. Vertel dat er voor de duidelijkheid één lijn wordt getrokken.
- ✓ Stel voor begaafde leerlinge andere doelen dan voor gemiddelde (en zwakke) leerlingen. Doet u dit niet, dan is de kans groot dat de begaafde leerlingen hun interesse en motivatie verliezen, wat zich onder meer kan uiten in onderpresteren en verveling.

2.4 Conclusie

Er is weldegelijk een verschil tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen. Zo zijn hoogbegaafde leerlingen begaafd op meerdere vakgebieden en dit hoeft niet per se bij meerbegaafde leerlingen. Meerbegaafde leerlingen hebben een IQ dat boven het gemiddelde zit, maar beneden de grens voor hoogbegaafdheid. Het grootste verschil zit in de intensiteit van de hoogbegaafde kinderen, de manier waarop ze dingen doen en beleven.

Om meerbegaafde leerlingen te kunnen signaleren moet je kenmerken herkennen. Belangrijke kenmerken die zichtbaar zijn bij meerbegaafde leerlingen zijn onder andere: hoge intelligentie, vroege ontwikkeling, uitblinken op één of meerdere gebieden, gemakkelijk kunnen leren, goed leggen van verbanden, het makkelijk kunnen analyseren van problemen, het maken van grote denksprongen, voorkeur voor abstractie, hoge mate van zelfstandigheid, brede of juist specifieke interesse, creatief en origineel, perfectionistisch, apart gevoel voor humor, hoge mat van concentratie. Echter hoeven niet alle kenmerken zichtbaar te zijn om meerbegaafd te kunnen zijn.

Ook bij meerbegaafde leerlingen is het belangrijk om in te spelen op de behoeften van de leerlingen. Natuurlijk gebeurt dit ook aan de hand van de welbekende basisbehoeften: competentie, autonomie en relatie. Echter hebben meerbegaafde leerlingen meer behoefte aan autonomie en relatie, omdat ze een hoge mate van zelfstandigheid hebben. Wanneer er niet aan de basisbehoeften van begaafde leerlingen wordt voldaan, neemt de motivatie van deze leerlingen af. Het is dus belangrijk om in te spelen op de spontane interesses van de leerlingen. Dit zorgt ervoor dat zich verder kunnen ontwikkelen op cognitief en sociaal gebied.

In het volgende hoofdstuk wordt er een overstap gemaakt naar de doorgaande leerlijn met betrekking tot lezen. Het is belangrijk om een goed beeld te hebben van welke ontwikkeling de leerlingen moeten doormaken op dit vakgebied.

3. Wat is de doorlopende leerlijn bij leesonderwijs?

Om een goed beeld te krijgen van de ontwikkeling die de meerbegaafde leerlingen moeten doorlopen op het gebied van lezen, wil ik in dit hoofdstuk ingaan op de doorlopende leerlijn van het leesonderwijs. Allereerst wordt er een overzicht gegeven van de doorgaande leerlijn voor het lezen met begrip. Daarnaast wordt er ingegaan op de verschillende algemene principes die de basis van de leerstoflijnen zijn.

3.1 Doorgaande lijn voor lezen met begrip

De doorgaande lijn voor lezen met begrip ziet er volgens Van de Mortel(2011) als volgt uit:

- In groep 1 en 2 wordt aandacht besteed aan de mondelinge taalvaardigheid, achtergrondkennis en woordenschat, begrijpend luisteren en tenslotte aan de goede leesstart: het fonemisch bewustzijn en letterkennis.
- In groep 3 en 4 staat het vlot leren lezen centraal. Daarnaast wordt er gewerkt aan de achtergrondkennis en woordenschat van de leerlingen. Tenslotte is er aandacht voor leesbegrip tijdens lezen van (zaakvak) teksten. Het voordoen in hardop denken staat hierbij centraal.
- In groep 4 en 5 staat het vlot leren lezen nog steeds centraal. Pas wanneer de groep op technisch niveau goed kan lezen, kan er begonnen worden met expliciete instructie van leesstrategieën in de lessen van begrijpend lezen. Er blijft tevens aandacht nodig voor de achtergrondkennis en woordenschat van de leerlingen. Het voordoen in hardop denken hanteert de leerkracht tijdens het lezen van teksten.
- In groep 6,7 en 8 wordt het vloeiend lezen onderhouden. Ook achtergrondkennis en woordenschat zijn een onderdeel van het onderwijsprogramma. Expliciete instructie van leesstrategieën vindt plaats tijdens de lessen begrijpend lezen. De leesstrategieën worden flexibel toegepast en er vindt een transfer plaats tussen begrijpend lezen en de zaakvakken. Tenslotte maken leerlingen kennis met het studerend lezen, waarbij zij leren om teksten op verschillende manieren te verwerken.

3.2 Algemene principes leerstoflijnen

De onderstaande principes zijn de grondslag van het lezen in de basisschool. Het woord ‘lijnen’ kan de indruk geven dat het bij lezen om afzonderlijke lijnen gaat, die bovendien recht zijn: er lopen parallelle, rechte wegen van groep 1 naar groep 8. In het basisonderwijs is er dus geen sprake van één rechte lijn, maar van heel veel lijntjes, omdat de taalontwikkeling van elk kind anders verloopt en hierop ingespeeld moet worden. In de leerstoflijnen gaat het om mogelijk onderwijsaanbod en niet om beheersingsniveaus van de leerlingen. Daarnaast geven de leerstoflijnen geen afgebakend onderwijsaanbod per leerjaar. Het gaat om een beschrijving van inhouden en activiteiten van groep 1 naar groep 8, waarbij de inhouden van groep 1/2 niet verdwijnen, maar waar in de volgende groep iets aan wordt toegevoegd. Leesvaardigheid is echter een aspect van taalvaardigheid; leesvaardigheid ontwikkelt zich dus ook in samenhang met schrijfvaardigheid en mondelinge taalvaardigheid (Oosterloo & Paus, 2010).

Er liggen verschillende algemene principes aan de basis van de leerstoflijnen. Het gaat om met elkaar samenhangende ontwikkelingen, namelijk om de cognitieve ontwikkeling van de leerlingen, om hun taalontwikkeling en om een toenemende complexiteit van de leestaken.

De leesvaardigheidniveaus die de leerlingen bereiken worden in het referentiekader beschreven aan de hand van drie overkoepelende kenmerken: de leestaken die leerlingen uitvoeren, de kenmerken

van de teksten die ze lezen en de kenmerken van het uitvoeren van de leestaak (Oosterloo & Paus, 2010).

3.1.1 Cognitieve ontwikkeling

De cognitieve ontwikkeling kan beschreven worden in termen van toenemende differentiatie en integratie. De kennis die de kinderen hebben is in eerste instantie ongeleed en algemeen. Naarmate kinderen zich ontwikkelen, wordt die kennis steeds gedifferentieerder en specialistischer. Kennis die kinderen hebben over bijvoorbeeld tekstsoorten, is in het begin algemeen. Ze herkennen globaal verschillende tekstsoorten, gekoppeld aan duidelijke functies en doelen. Zo maken baby's nog geen onderscheid tussen boekjes en ander speelgoed, maar weten kleuters al dat er prentenboeken zijn en dat daarin vaak een verhaal verteld wordt. Oudere kinderen ontdekken dat er verschillende soorten verhalen zijn en verschillende soorten gedichten. Ze weten dat er informatieve teksten zijn, bijvoorbeeld in hun zaakvakmethodes en dat er boeken zijn waar je iets in opzoekt, bijvoorbeeld een atlas of woordenboek. Door de toenemende leeservaring doen kinderen steeds meer kennis op. Die kennis neemt ook toe door het expliciet leren op school.

Naarmate kinderen zich ontwikkelen worden ze zich bewuster van hun cognitief handelen: de handelingen worden steeds gecontroleerder en bewuster. Kinderen kunnen bijvoorbeeld steeds bewuster een tekst kiezen dat bij hun leesdoel past. En ze zijn steeds beter in staat hun eigen leesgedrag te sturen. Ze signaleren bijvoorbeeld wanneer ze vastlopen in een tekst en ondernemen actie om daar iets aan te doen (Oosterloo & Paus, 2010).

3.2.2 Taalontwikkeling

In de literatuur over taalontwikkeling worden vijf belangrijke kenmerken van taalontwikkeling genoemd: de snelheid van taalverwerving, de asymmetrie tussen begrijpen en gebruiken van taal, taalontwikkeling als een proces van verwerven en toepassen, als een proces van eenvoudig naar complex en als een proces van decontextualisatie (Hoogeveen, Seelen & Wijnbergh, 2002). "Decontextualisatie betekent dat de leerinhoud op een algemene, niet domeinspecifieke manier wordt aangeboden", aldus Peters(2012).

Taalontwikkeling gaat snel. Kinderen leren in een hoog tempo nieuwe woorden. Kinderen zijn behoorlijk competente taalgebruikers als ze op school zijn. In elk stadium van de taalontwikkeling geldt dat je meer begrijpt dan dat je zelf kunt gebruiken. Je kunt dus teksten lezen die qua taalgebruik hoger liggen dan je eigen productieve taalgebruikniveau. Doordat leerlingen in rijke taalgebruiksituaties actief taal gebruiken en reflecteren op dat gebruik, krijgen ze de mogelijkheid om nieuwe kennis over taal te verwerven en deze, samen met de kennis die ze al hebben, telkens weer in te zetten. Dit kan door bijvoorbeeld teksten te lezen die boven hun productieve taalgebruikniveau liggen en door op dat taalgebruik te reflecteren, kunnen leerlingen hun taalvaardigheid ontwikkelen (Oosterloo & Paus, 2010).

Verwerven en toepassen van taal gaan voortdurend samen. Taalvaardigheid en taalkennis verwerven maakt zorgt ervoor dat je de kennis en vaardigheid kunt toepassen en gaat toepassen. Door het toepassen ervan creëer je weer mogelijkheden om nieuwe kennis en vaardigheden te verwerven. Wanneer leerlingen bijvoorbeeld in aanraking komen met allerlei verschillende verhaalgenres, zullen ze die verschillende genres steeds beter herkennen en die kennis kunnen ze weer gebruiken om verhalen/boeken te kiezen die ze willen lezen (Oosterloo & Paus, 2010).

De taalontwikkeling verloopt van eenvoudig naar complex. Eerst worden eenvoudige taalfuncties, woorden, structuren, regels en concepten verworven daarna wordt dat complexer. Eerst lezen

kinderen korte verhalen met één verhaallijn, later kunnen ze langere boeken aan met meer verhaallijnen, personages en motieven (Oosterloo & Paus, 2010).

3.2.3 Complexiteit van taaltaken

Formeel taalgebruik staat verder van leerlingen af dan hun dagelijkse taalgebruik. Een formele brief bijvoorbeeld voor de contributie van de sportclub is voor kinderen vaak lastiger om te lezen dan een persoonlijk briefje van een vriend of familielid. Dat komt doordat er voor formeel taalgebruik veel specifieke regels gelden. In formele teksten zijn kenmerken te zien die voor de kinderen niet herkenbaar zijn, omdat ze deze niet uit hun alledaagse taalgebruiksituaties kennen.

Teksten met onderwerpen die niet aansluiten bij je interesses zijn vaak lastiger om te lezen dan teksten met onderwerpen waarin je wel geïnteresseerd bent. Hoe meer het onderwerp je interesse heeft, hoe kleiner de afstand tussen het lezen en het onderwerp is. De mate van betrokkenheid en motivatie hangt vaak samen met de hoeveelheid voorkennis. Meestal geldt: hoe concreter het onderwerp, hoe makkelijker. Hoe abstracter, hoe moeilijker. Door onderwerpen concreet te maken, kunnen ze dichterbij komen; wanneer ze abstracter worden, wordt de afstand ook vaak groter (Oosterloo & Paus, 2010).

3.3 Conclusie

Kort samengevat moeten de leerlingen de volgende onderdelen van de leerlijn leesonderwijs doorlopen: er wordt eerst aandacht besteed aan de mondelinge taalvaardigheid, begrijpend luisteren, fonemisch bewustzijn en letterkennis. De volgende stap is het leesbegrip, het vlot leren lezen komt en blijft centraal staan. Er wordt continue aandacht besteed aan de achtergrondkennis en woordenschat van de leerlingen. Later in de basisschoolperiode komen de lees strategieën aan bod en maken de leerlingen kennis met studerend lezen.

Binnen de basis van de leerstoflijnen liggen drie samenhangende algemene principes: cognitieve ontwikkeling, taalontwikkeling en toenemende complexiteit van de leestaken. Binnen de cognitieve ontwikkeling krijgen de leerlingen een breder beeld van de verschillende soorten teksten. Door de toenemende ontwikkeling worden de leerlingen bewuster van hun handelen en wordt dat gecontroleerder en bewuster. Het is erg belangrijk om aan te sluiten op de interesses van de leerlingen. De complexiteit van de taaltaken hebben invloed op de betrokkenheid en motivatie van de leerlingen.

Zoals hierboven staat beschreven heeft de complexiteit van de taaltaken invloed op de betrokkenheid en de motivatie van de leerlingen. Dit is een klein onderdeel van de leesmotivatie van de leerlingen. In het volgende hoofdstuk wordt er uitgebreider ingegaan op welke rol motivatie inneemt bij het lezen.

4. Leesmotivatie

Motivatie neemt een belangrijk rol in bij het lezen. Leesmotivatie kan gezien worden als een kans om het leesproces van de leerlingen positief te beïnvloeden. Maar wat moeten we verstaan onder leesmotivatie? Er zijn drie soorten motivatie: intrinsieke, extrinsieke en instrumentale motivatie. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze verschillende soorten van motivatie.

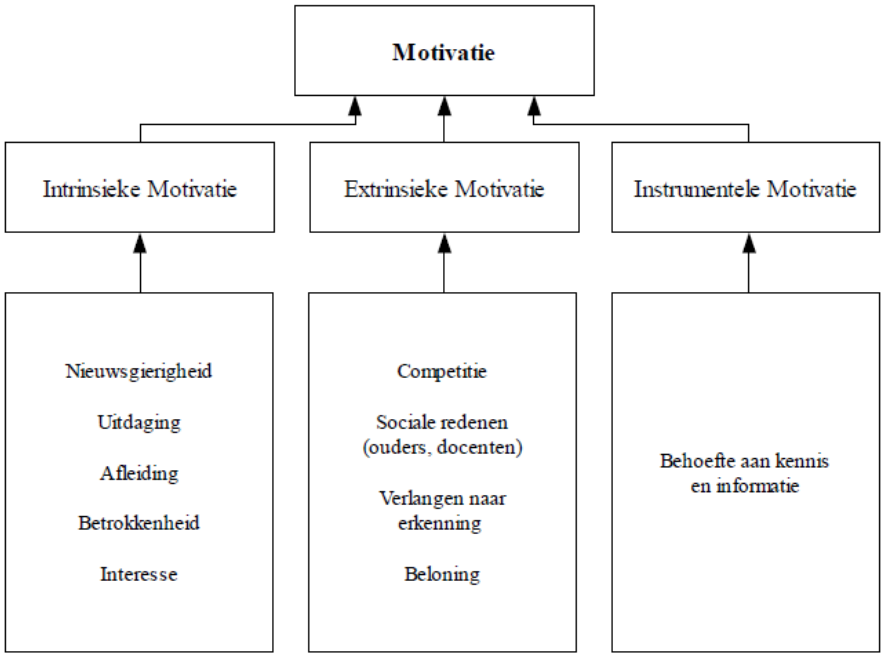
4.1 Wat is leesmotivatie?

Israels (2006) stelt in haar onderzoeksrapport dat leesmotivatie is: *"Het willen lezen van teksten, omdat dit als nuttig of leuk wordt gezien."* Tellegen & Catsburg (1987) verstaan onder leesmotivatie: *"De mate waarin leerlingen bekend zijn met bepaalde vormen van voldoening die het lezen met zich meebrengt. En het doelgericht nastreven van deze vormen van voldoening."* Dit betekent dat de leerling leest om aan zijn behoefte te voldoen; het krijgen van een prettig gevoel, behoefte aan avontuur of afleiding en om kennis te verwerven.

Veel voorkomende oorzaken van het ontbreken van leesmotivatie zijn volgens Vernooy (2001):

- Het nut van de decodeervaardigheden (het herkennen van delen van woorden en er een betekenis aan toekennen) niet inzien, dit is ook bij begaafde leerlingen herkenbaar, omdat leerlingen hier moeite mee hebben en ze vinden automatiseren maar saai;
- Teksten die niet interessant genoeg zijn voor de leerlingen of niet dicht bij hun belevingswereld liggen;
- Thuis geen tijd hebben om boeken te lezen als gevolg van digitale media en andere verplichtingen (sport, muziek etc.).

Leesmotivatie valt in drie delen te onderscheiden (figuur 4.1), alle drie hebben ze invloed op de hoogte van de motivatie.

Figuur 4.1

4.1.1. Intrinsieke motivatie

Motivatie is nodig om een doel te bereiken. Motivatie kan van binnenuit komen, dan spreken we over intrinsiek lezen. De leerling beïnvloedt hiermee zijn eigen stemming, dit kan gaan om totaal verschillende zoals rust, opwinding, verlichting van verveling of eenzaamheid en het zoeken naar afleiding of afzondering. Intrinsieke leesmotivatie heeft het meeste effect op het leesgedrag en er valt meer winst uit te halen. Hierbij kan gedacht worden aan het stimuleren van de nieuwsgierigheid, uitdaging, afleiding, betrokkenheid en interesse (Tellegen & Catsburg: 1987).

4.1.2 Extrinsieke motivatie

Er wordt gesproken van extrinsieke leesmotivatie als dit meer gestuurd wordt door buitenaf. De omgevingsfactoren spelen hierbij een grote rol. Leerlingen worden gestimuleerd om een bepaald boek te lezen, omdat een medeleerling daar spannend over vertelt. Of het leest, omdat de leerkracht of ouder van de leerling dat graag wilt. De Haan & Kok (1990) vermelden in hun boek dat onder extrinsieke leesmotivatie de volgende onderdelen vallen: competitie, sociale redenen, en verlangen naar erkenning en beloning. C. Lemaire (2004) heeft in haar onderzoek naar leesgedrag en leesbevordering opgemerkt dat jongeren in de leeftijd van 12-15 jaar meer gevoelig zijn voor extrinsieke motivatie. De mening van hun leeftijdsgenoten is erg belangrijk.

4.1.3. Instrumentele motivatie

De derde motivatievorm die Tellegen & Catsburg (1987) onderscheiden is het instrumenteel lezen. Dit is het vergaren van kennis en informatie en is meer functioneel gericht. De lezer wil meer weten over iets dat in zijn belevingswereld ligt en wil eventueel iets met de informatie kunnen doen.

4.2 Conclusie

Leesmotivatie is het willen lezen van teksten, omdat de leerlingen dit als nuttig, leuk of interessant wordt ervaren. Ze leren om aan de behoefte te voldoen door een prettig gevoel te krijgen, een avontuur te beleven, afleiding te hebben of kennis te verwerven. Intrinsieke motivatie komt van binnenuit en beïnvloedt de stemming van de leerling. Bij extrinsieke motivatie speelt de omgeving een belangrijke rol en worden de leerlingen van buitenaf gestimuleerd om een boek te lezen. Instrumentale motivatie is de leerlingen gericht op zijn belevingswereld en is dan ook op zoek naar informatie die binnen de belevingswereld valt, omdat hij daar meer over wil weten. Al deze vormen van motivatie zijn van belang voor een goede leesmotivatie.

Om leerlingen te kunnen motiveren is het belangrijk om de leerlingen te stimuleren in nieuwsgierigheid, uitdaging, afleiding, betrokkenheid en interesse. Dit zijn essentiële onderdelen om de motivatie van de leerlingen te vergroten.

Ook heeft de leesomgeving invloed op de leesontwikkeling en –motivatie van de leerlingen. Daarom wordt er in het volgende hoofdstuk ingegaan op een stimulerende leeromgeving.

5. Hoe ziet een stimulerende leesomgeving eruit?

Een stimulerende leesomgeving is nodig om de leerlingen te motiveren tot lezen. Een stimulerende leesomgeving daagt de leerlingen uit tot lezen. Maar hoe ziet een stimulerende leesomgeving eruit? Dit wordt aan de hand van de leescirkel van Aidan Chambers (2012) beschreven.

5.1 Leescirkel

Telkens als we lezen, verrichten we verschillende handelingen. De ene handeling resulteert in de volgende handeling. De leescirkel is een cirkel waarin je automatisch terugkomt bij het startpunt (figuur 5.1).

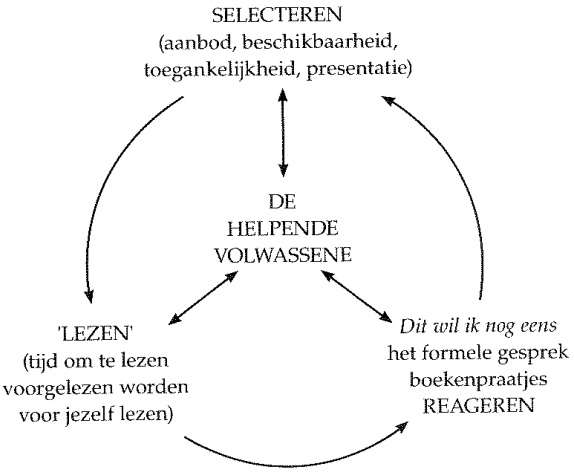
5.1.1 Selecteren

Lezen begint met selecteren. Bij het kiezen van boeken spelen verschillende factoren een rol. Allereerst is de selectie en het aanbod van de boeken erg belangrijk. Er moeten boeken zijn naar de interesse van de leerlingen. Daarnaast moeten de boeken ook binnen bereik zijn. Zo schrijft Aidan Chambers:

"In het lokaal waar ik als negenjarige mijn dagen doorbracht, stond een afgesloten kast met ongeveer vijftig leesboeken. Die kast ging alleen op vrijdagmiddag een paar minuten open. In die vijf minuten moesten we een boek uitzoeken." (Chambers, 2012)

5.1.2 'Lezen'

Het woord 'lezen' staat tussen aanhalingstekens om duidelijk te maken dat lezen meer is dan je ogen over de woorden laten glijden om te ontcijferen. Zoals de leescirkel laat zien, bestaat het leesproces uit een serie activiteiten waarvan decoderen, het 'losmaken van de woorden van de pagina', er slechts een is (Chambers, 2012.

Figuur 5.1

5.1.3 Reageren

Lezen maakt altijd iets los bij de lezer. Wie kinderen wil helpen aandachtige lezers te worden, moet er rekening worden gehouden met twee reacties die altijd optreden (Chambers, 2012):

1. Wie genoten heeft van een boek, wil diezelfde ervaring nog eens. Hij wil dat boek een tweede keer lezen, of andere boeken van dezelfde schrijver lezen.
2. Als je enthousiast bent over een boek, wil je er over praten. Je wilt dat anderen diezelfde ervaring opdoen. Dit kan zijn in een spontaan gesprek met klasgenoten of vrienden, maar ook tijdens een gesprek in de klas.

Beide vormen van praten brengt je terug bij de leescirkel. Je wilt lezen wat je vriendjes goed vonden. Je wilt de boeken die je echt iets zeggen nog een keer lezen. Beide vormen van praten hebben hun waarde, beide kunnen de leescirkel tot een spiraal maken.

5.2 Leesomgeving

Er is in de leesomgeving een plek voor de kinderen nodig die ze uitnodigt om zich terug te kunnen trekken met een boek. Chambers (2012) noemt de volgende voorbeelden: “Denk bijvoorbeeld aan een luie stoel, een bank of kussens. Er zijn materialen en meubilair waarmee de ruimte wordt aangekleed en afgebakend. Boeken zijn zo gepresenteerd dat ze bereikbaar zijn voor kinderen en uitnodigen tot lezen. Er hangen posters over boeken en lezen. Er is een ruim gevarieerd aanbod aan boeken en andere teksten. Niet alleen verhalen en gedichten, maar ook zakelijke teksten bijvoorbeeld informatieve prentenboeken, kinderkookboeken, knutselboeken, kranten, reclamefolders, tijdschriften en teksten die door de kinderen zelf gemaakt zijn. Er zijn verhalende prentenboeken, voorleesverhalen, lied- en dichtbundels, levende boeken en teksten van kinderen zelf. Het gaat om recente boeken en om klassiekers. Het is belangrijk dat de leerkracht regelmatig nieuwe boeken neerlegt.”

5.2.1 Materiële en immateriële omgeving

In een rijke, uitnodigende leesomgeving komen leerlingen met steeds meer verschillende teksten in aanraking. De leesomgeving bepaalt of leerlingen boeken of andere teksten daadwerkelijk pakken. Bovendien kan de leesomgeving met goed gekozen activiteiten het lezen van leerlingen en het leesplezier bevorderen.

Binnen de leesomgeving is een onderscheid te maken tussen materiële –en immateriële leesomgeving:

De materiële leesomgeving

Deze omgeving bestaat uit boeken en andere teksten. Om te kunnen lezen moeten er boeken zijn en in dat aanbod moeten boeken zitten die je wilt lezen (Chambers, 2012). Bij een groot en gevarieerd aanbod is de kans groter dat er een boek tussen zit dat de leerlingen aanspreekt op interesses. Een gevarieerd aanbod betekent zowel fictie als non-fictie. Dat houdt in dat er ook verschillende soorten verhalen, verschillende soorten gedichten, verschillende thematieken, klassiekers en actuele boeken, kinderjury en griffelboeken, voorleesboeken, boeken om zelf te lezen en luisterboeken aangeboden worden (Oosterloo & Paus, 2010).

Het is belangrijk om de boekenkast regelmatig te voorzien van nieuwe teksten en boeken. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen opnieuw worden geprikkeld en nieuwsgierig worden gemaakt. Daarnaast is de bereikbaarheid van de boeken voor de leerlingen ook van belang, de boeken staan of liggen zo, dat de leerlingen ze eenvoudig kunnen pakken. Jacques Vriens, kinderboekenschrijver en oud-directeur van een basisschool schrijft hierover:

“Eerste voorwaarde is natuurlijk dat kinderen gemakkelijk over een boek kunnen beschikken en het ook snel kunnen ruilen als ze er niks aan vinden. Een centrale schoolbibliotheek is dan ideaal. Een plek waar kinderen dagelijks op een vaste tijd onder schooltijd terecht kunnen. Toen we daar bij ons op school mee begonnen, stond onmiddellijk mijn halve klas in de gang. Maar het wende snel. Zodra de bieb open was, schreef ik op het bord de namen van de kinderen die wilden ruilen en om de beurt gingen ze naar de bieb. Daar waren altijd ouders om te helpen. De kinderen mochten kiezen uit alle boeken en werden niet vastgepind op AVI-niveau. Ze mochten natuurlijk ook non-fictie meenemen. Een prentenboek was trouwens ook prima (…) Het motto van onze bieb was dan ook: er is altijd een boek voor iedereen!” (Vriens, 2010)

Er zijn verschillende manieren om boeken onder de aandacht te brengen doormiddel van het tentoonstellen van de boeken:

- Een boek of gedicht van de week of maand
- Boeken over één thema
- Belangrijke gebeurtenissen uit het nieuws
- Vertaalde boeken
- Lievelingsboeken

Volgens Oosterloo & Paus (2010) kan een stimulerende leesomgeving worden gecreëerd door een hoek te maken met daarin een bank, luie stoel, kussens, gordijnen, kastjes. Door een hoek af te bakenen kunnen de leerlingen relaxed en ongestoord, geconcentreerd lezen. Er hangen posters die met boeken en lezen te maken hebben, er liggen folders over boeken, activiteiten en andere informatie over uitgeverijen en bibliotheken.

De immateriële leesomgeving

Deze omgeving bestaat uit activiteiten die het lezen van de leerlingen stimuleert. Daarnaast zijn er uitwerkingsactiviteiten, waardoor kinderen kunnen reageren op wat ze gelezen hebben. Activiteiten die het lezen stimuleren, hebben allereerst te maken met de leesbelangstelling van de leerlingen: hoe belangrijk vinden ze lezen? Welke beweegredenen hebben ze om te lezen en aan welke verwachtingen moet een boek voldoen? Wat voor boeken lezen ze het liefst? Kortom: het gaat om de leesbereidheid, leesmotivatie en leesvoorkeur.

5.3 Conclusie

Een stimulerende leesomgeving bevordert de ontwikkeling van het lezen. Een stimulerende leesomgeving is een plek voor kinderen waardoor ze worden uitgenodigd om zich lekker terug te kunnen trekken in een boek. Er zijn meerdere factoren die invloed hebben op de leesomgeving van de leerlingen. Het is belangrijk dat de omgeving bestaat uit boeken en anderen teksten. De leerlingen moeten in aanraking worden gebracht met verschillende soorten teksten, dit kan variëren van gedichtenbundels tot prentenboek en van leesboeken tot stipboeken. Er is dan sprake van de materiele leesomgeving. Echter bestaat de omgeving ook uit activiteiten die het lezen van de leerlingen stimuleert, dan wordt er gesproken over een immateriële leesomgeving.

Een stimulerende leesomgeving is een hoek met daarin een bank, luie stoel, kussens, gordijnen en kastjes. Het is belangrijk dat de leerlingen relaxed, ongestoord en geconcentreerd kunnen lezen en dit lukt het beste wanneer ze in een afgebakende ruimte zijn. In deze ruimte hangen posters die gerelateerd zijn aan boeken en lezen. Daarnaast liggen er folders over boeken, activiteiten en andere informatie over uitgeverijen en bilbotheken.

Alleen een stimulerende leesomgeving is nog voldoende. Het is ook belangrijk dat er gevarieerd word in de verschillende soorten werkvormen. In hoofdstuk 6 wordt hier onderzoek naar gedaan.

6. Welke werkvormen zijn er om leerlingen te stimuleren tot lezen?

In het onderwijs zijn er tientallen werkvormen die leerlingen stimuleren om te gaan en blijven lezen. Welke werkvormen zijn geschikt om leerlingen te stimuleren tot lezen? In dit hoofdstuk wil ik de verschillende werkvormen kort toelichten.

6.1 Stimulerende werkvormen

In het basisonderwijs wordt er structureel aandacht besteed aan de basiswerkvormen. Elke basiswerkvorm heeft een eigen functie binnen de leesbevordering van leerlingen. Volgens Walta (2011) worden de mogelijkheden van kinderboeken optimaal benut door aan alle werkvormen aandacht te besteden. Hieronder staan verschillende basiswerkvormen en stimulerende activiteiten om de leesbevordering te stimuleren kort toegelicht.

- ✓ <u>Vertellen</u>

De kracht van het vertellen van een verhaal is het persoonlijke en directe contact tussen de leerkracht en de leerlingen. De leerlingen kunnen actief betrokken worden bij het verhaal. Een goede vertelling kan de leerlingen boeien en zorgt voor een goede sfeer in de klas. Er zijn verschillende verteltechnieken volgens Walta (2011):

- Beschrijvend vertellen (BV)
  De afstand tussen de leerkracht en de leerlingen is bij deze techniek het grootst. De verteller geeft informatie over tijd en plaats. Er wordt een beeld geschetst van het verhaal door de beelden te beschrijven die hij voor zich ziet vanuit de positie als observator.
- Vertellend spelen (VS)
  Bij vertellend spelen wisselt de leerkracht van personages. Dit heeft vooral betrekking op houding, beweging, gebaar en stem. Deze verteltechniek zorgt ervoor dat de leerlingen meteen in het verhaal zitten. Hierdoor is de afstand tussen de leerkracht en de leerlingen het kleinst.
- Uitbeeldend vertellen (UV)
  De verteller kruipt bij deze verteltechniek in de huid van een personage. Echter wordt er verteld over de persoon en niet vanuit de persoon. Door deze verteltechniek kan er een overgang gemaakt worden naar de bovenstaande techniek.
- Terzijde vertellen (TV)
  De leerlingen worden rechtstreeks aangesproken en bij het verhaal betrokken, omdat de verteller in staat is even uit het verhaal te stappen. Op deze manier kan er informatie worden gegeven, de mening van de leerlingen te peilen of zijn eigen mening over het verhaal te geven.

- ✓ <u>Boeken op een enthousiaste manier introduceren</u>

Chambers (1995) adviseert eens per week vijf, tien of twintig minuten te reserveren voor de introductie van boeken:

> *"Vertel iets over het verhaal, lees een fragment voor dat de nieuwsgierigheid prikkelt en leg uit wat je er zelf zo mooi aan vindt. Vertel iets uitdagends over de auteur of de manier waarop het boek geschreven is, alles wat de nieuwsgierigheid van kinderen kan prikkelen. Vertel niet te veel en beperk het aantal titels. Drie is doorgaans het maximum."* (Chambers, 1995)

Het is ook mogelijk dat de leerlingen op een afgesproken moment een boek introduceren. Het is belangrijk dat de leerlingen het introduceren van het boek vrijblijvend doen. Het is niet de bedoeling dat de leerlingen verplicht worden om het boek te lezen, maar om ze nieuwsgierig te maken.

- ✓ Voorlezen

Bij het vertellen wordt de aandacht gelegd op de verteller, echter wordt bij het voorlezen de nadruk meer gelegd op het boek. Tijdens het voorlezen wordt het verhaal ondersteund door intonatie en mimiek van de voorlezer. Voorlezen vraagt van de luisteraars verbeelding van het verhaal.

> *"Voorlezen is de belangrijkste werkvorm van leesbevordering. Door voorlezen maakt het kind enerzijds kennis met het leesritueel en wil anderzijds ook zelf gaan 'lezen'. Wie kinderen kan boeien met het voorlezen van verhalen wekt bij hen de interesse op in het lezen." (Walta, 2011)*

Voorlezen is een goede manier om leerlingen in aanraking met boeken te brengen en het lezen te stimuleren. Chambers (2012) en Van Coillie (1999) zeggen hier het volgende over:

- ✓ "Voorlezen kan kinderen nieuwsgierig maken naar boeken, het effent de weg naar boeken, het stimuleert ze om zelf te gaan lezen.
- ✓ Kinderen die moeite hebben met lezen, pakken niet zo snel zelf een boek. Bij voorlezen komen deze kinderen en kinderen die nog maar net kunnen lezen, in contact met boeken die ze zelf (lees technisch) nog niet aankunnen.
- ✓ Voorlezen brengt kinderen in aanraking met boeken die ze zelf misschien nooit gekozen hadden. Kinderen kiezen namelijk vaak het soort boek dat ze al kennen, waardoor de kans bestaat dat hun leesvoorkeur eenzijdig blijft.
- ✓ Het taalgebruik in boeken is anders dan het dagelijkse taalgebruik. Bij voorlezen maken ze kennis met de taal in boeken; hun woordenschat kan daardoor vergroot worden en hun taalontwikkeling kan worden gestimuleerd. Hun inzicht in zinsopbouw, de structuur en betekenis van teksten neemt toe."

- ✓ Vrij lezen / stillezen

Vrij lezen wordt ook wel stillezen genoemd. Onder vrij lezen wordt verstaan: een vast moment op het rooster waarop de leerlingen zelfstandig lezen in een boek naar eigen keuze en interesse.

> *"Het ontwikkelen van een goede leesgewoonte gaat hand in hand met het versteken van de leesvaardigheid. Door meer te lezen wordt de leesattitude versterkt." (Walta, 2011)*

- ✓ Grasduinen

Grasduinen is het snuffelen in stapels of rijen boeken, een boek pakken, bekijken, neerleggen, er eventueel iets over zeggen of vragen. Grasduinen is belangrijk om eigen keuzes te kunnen en leren maken, dit zorgt ervoor dat kinderen een voorkeur ontwikkelen. Leerlingen laten grasduinen, maakt dat ze vertrouwd raken met het boek (Chambers, 2012; Van Coillie, 1999).

- ✓ Praten over verhalen

Het verhaal wordt door de leerkracht voorgelezen of de leerlingen lezen het zelfstandig. Vervolgens worden er vragen gesteld die aan het verhaal gerelateerd zijn en die het gesprek opgang moet brengen. Hierdoor worden de leerlingen zich ervan bewust wat hij gelezen heeft en hoe hij dat heeft ervaren, aldus Walta (2011).

- ✓ Een boekenrubriek in de schoolkrant

Het plaatsen van een rubriek op de website van de school over bijvoorbeeld een nieuw verschenen boek, nieuw gekochte boeken, schrijvers en illustratoren of naar aanleiding van een project op school, kan kinderen ook stimuleren tot lezen. Ze kunnen zelf ook een bijdrage leveren aan deze rubriek door hen deze te laten schrijven (Chambers, 2012).

- ✓ Een auteur of illustrator uitnodigen in de klas

Een auteur of illustrator uitnodigen in de klas maakt op veel leerlingen een grote indruk en dit kan de leesmotivatie op een positieve manier bevorderen (Chambers, 2012).

- ✓ Een boekenfeest houden

Op een boekenfeest laten kinderen zien wat ze hebben gedaan met boeken. Ouders kunnen daar ook voor worden uitgenodigd (Chambers, 2012).

6.2 Groeperingsvormen

- ✓ *Individueel lezen*

Bij individueel lezen leest elke leerlingen in zijn eigen tempo een tekst. Individueel lezen komt vaak voor als een voorbereiding op het hardop lezen van een tekst. Kinderen kunnen zich dan voorbereiden op de manier waarop teksten gedecodeerd of expressief gelezen moeten worden (Huizenga, 2010).

- ✓ *Duolezen*

Een andere groeperingvorm is het duolezen. Hierbij lezen de kinderen in tweetallen om de beurt hardop en moeten ze elkaar feedback geven op de manier van lezen. Vaak zet men kinderen met een verschillend leesniveau bij elkaar, zodat de goede lezer de minder goede lezer kan helpen. Binnen deze werkvorm is het ook mogelijk om tutorlezen aan te bieden. Een leerling uit een hogere groep wordt ingeschakeld om een kind uit een lagere groep te helpen(Huizenga, 2010).

- ✓ *Groepslezen*

Het voortgezet technisch lezen gebeurt op veel scholen met behulp van groepslezen. Een groepje van vier á vijf kinderen lezen om de beurt de tekst hardop voor. De groepen worden vaak samengesteld op basis van het leesniveau waar de kinderen zitten. We spreken van homogene niveaugroepen als alle kinderen op hetzelfde leesniveau zitten(Huizenga, 2010).

- ✓ *Klassikaal lezen*

Hierbij lezen alle kinderen van de klas hetzelfde boek of dezelfde tekst uit een methode. Echter kleven hier nogal wat nadelen aan, omdat maar een beperkt aantal kinderen oefent. Het wachten op een langzame lezer, die met een steeds roder wordend hoofd hakkelend en stamelend drie regels weet voor te lezen, behoort niet tot de favoriete bezigheden van het gros van de basisschoolkinderen. Snelle kinderen lezen vooruit en moeten op hun hoede zijn dat ze niet betrapt worden door de leerkracht, want niet weten waar je met je leesbeurt moet beginnen is nog erger dan langzaam lezen(Huizenga, 2010).

- ✓ De boekenkring

Alle leerlingen en de leerkracht zitten in een kring. Er wordt een boek gepresenteerd en hier leveren zowel de leerkracht als de leerlingen een bijdrage aan. Het is de bedoeling dat het boek gepromoot wordt, zodat anderen gemotiveerd worden om het boek te gaan lezen (Walta, 2011; Huizenga, 2010).

- ✓ Forumlezen

Een andere speciale vorm van groepslezen is forumlezen. Huizenga (2010): “Hierbij fungeert een groepje kinderen als een forum dat aan de rest van de klas een tekst voorleest.”

6.3 Conclusie

Er zijn veel werkvormen die het lezen stimuleren. Echter verschilt het per leeftijdsgroep welke werkvorm effectief is voor de stimulans van lezen. Het is belangrijk om in werkvormen te differentiëren.

Voor meerbegaafde leerlingen lijken mij de volgende werkvormen het meest interessant:

- *Boeken op een enthousiaste wijze presenteren*; bij meerbegaafde leerlingen is het een voorwaarde dat de leerlingen de stof aanpassen op wat ze aan kunnen(Brouwer & Ahlers, 2011). In dit geval hebben de leerlingen de boekkeuze zelf in de hand en kunnen ze dit aanpassen op hun eigen niveau.
- *Vrij lezen/ stillezen*; uit de kenmerken van meerbegaafdheid (Brouwer & Ahlers, 2011) blijkt dat leerlingen vaak een brede of juist specifieke interesse hebben. Door middel van vrij- en stil lezen kunnen de meerbegaafde leerlingen het leesaanbod aanpassen aan de interesses die ze hebben en dan is motivatie verzekerd. Daarnaast kan hierbij het kenmerk: hoge mate van zelfstandigheid hier ook worden ingezet, omdat de leerlingen hier zelfstandig aan het werk gaan.

7. Leesgesprekken

"Wat zou ik kunnen doen om ervoor te zorgen dat jij beter gaat lezen en lezen leuker gaat vinden?" Deze openingsvraag kan het begin zijn van een succesvol traject, waarbij leraren in hun leesonderwijs steeds beter afstemmen op behoeften, interesses en mogelijkheden van leerlingen. De vraag is een expliciete hulpvraag van de leraar aan de leerling. In dit hoofdstuk wordt een duidelijk beeld geschetst over wat leesgesprekken zijn, welke soorten leesgesprekken er zijn en wat de functie van leesgesprekken is. Daarnaast wordt er kost ingegaan op de benodigde spreek –en gespreksvaardigheden. Tot slot worden de aandachtspunten voor het voeren van een leesgesprek toegelicht.

7.1 Wat zijn leesgesprekken?

Het woord leesgesprekken zegt het al: het zijn gesprekken over lezen. Leesgesprekken zijn bedoeld om erachter te komen:

- Hoe een leerling leest;
- Hoe hij leert lezen;
- Hoe de leraar leesonderwijs geeft;
- Hoe de leerling het leesonderwijs van de leraar ondergaat en ervaart.

Leerlingen moeten begrip krijgen voor lezen en leesonderwijs over het algemeen en hoe dat bij hem 'gaat' of 'werkt', met als doel samen met de leraar plannen te maken over hoe het verder moet met het lezen en het leesonderwijs. Denk bijvoorbeeld aan het beter afstemmen op de leerling en/of hoe de leerling gemotiveerder kan worden(Berends, 2013).

7.2 Soorten leesgesprekken

Er zijn verschillende soorten leesgesprekken: met de hele groep, met een groepje leerlingen, individueel met een leerling, in groepjes onderling. Hieronder worden de verschillende soorten kort toegelicht.

7.2.1 Leesgesprekken met de hele groep

Leerkrachten kunnen periodiek een reflectief gesprek houden over het lezen en het leesonderwijs. Volgens Berends (2013) gaat het bij leesgesprekken vooral om met de hele groep te onderzoeken in hoeverre de leerlingen en de leerkracht in het leesonderwijs de goede dingen doen en de dingen goed doen. Wat opvalt binnen deze gesprekken is dat veel verschillende onderwerpen aan bod kunnen komen: wat er gelezen wordt, wanneer, waar en soms zelfs met wie er gelezen wordt (Berends, 2013).

7.2.2 Leesgesprekken door leraren met een groepje leerlingen

De leesgesprekken kunnen ook kleine groepjes van ongeveer drie á vier leerlingen worden georganiseerd. "Leerlingen kunnen in dit soort leesgesprekken ontdekken dat het lezen bij andere leerlingen niet automatisch op dezelfde manier gaat als bij henzelf, dat leerlingen verschillen in leesniveaus, leesinteresses en lees aanpakken", aldus René Berends (2013).

7.2.3 Leesgesprekken door leraren met individuele leerling

Deze vorm van leesgesprekken zijn het meest intensief, maar bieden wel de meeste informatie. Het is erg plezierig om eens rustig met een leerling te praten over het beeld dat zij hebben over hun eigen lezen, leesontwikkeling en het leesonderwijs van de leerkracht. Het is meestal goed mogelijk

om met de verworven informatie gedetailleerd af te stemmen op de individuele behoeften van de leerling (Berends, 2013).

7.2.4 Het voeren van leesgesprekken onderling

Bij deze variant van leesgesprekken voeren groepjes leerlingen de gesprekken zelfstandig.

Elke vorm van leesgesprekken heeft zo zijn voor- en nadelen. Leesgesprekken groepsgewijs voeren is makkelijker te organiseren. Echter levert individuele gesprekken meer informatie op, maar kost ook meer tijd (Berends, 2013).

7.3 Waarom leesgesprekken?

Het voeren van leesgesprekken kan een belangrijke manier zijn om leerlingen een beter beeld te geven over hun eigen lezen en over het leesonderwijs en kan hen bewust maken van wat en hoe ze zelf leren. Het houden van leesgesprekken stimuleert de metacognitie. Daarmee wordt bedoeld het denken over het eigen denken en handelen (Berends, 2013).

Het voeren van leesgesprekken sluit aan bij verschillende kaders die de overheid het primair onderwijs heeft opgelegd. Zo wordt in de kerndoelen het gebruik van leesstrategieën en reflectie op eigen handelen en leren genoemd (SLO, 2006). In het referentiekader wordt aangegeven dat leerlingen zich in toenemende afstand moeten leren ontwikkelen tot het eigen leesgedrag. Hierbij gaat het van geen of weinig reflectie naar meer reflectie en van een laag niveau van reflectie naar een hoog niveau van reflectie (Oosterloo, 2010).

7.4 Benodigde spreek- en gespreksvaardigheden

Delfos (2010) benadrukt het praten met kinderen in plaats van over kinderen en het belang van het luisteren naar kinderen en het doorvragen op informatie die de leerlingen inbrengt. Deze vorm van gespreksvoering is ook bij het houden van leesgesprekken erg belangrijk. Het is belangrijk om goede, open vragen te stellen, te luisteren naar wat de leerlingen zeggen over het lezen en oog te hebben voor de vragen van de leerlingen en het onderkennen van intenties achter de vragen die de leerlingen stellen en antwoorden die de leerlingen geven.

Berends (2013) heeft de volgende tips voor het voeren van leesgesprekken:

- Probeer een open sfeer te creëren en stel de leerling op zijn gemak. Dat kan bijvoorbeeld door te vragen om de leerkracht te helpen.
- Maak de leerling duidelijk dat zij iets weten (hoe ze lezen), wat de leerkracht niet weet en graag wil weten met als doel er in de klas meer rekening mee te houden.
- Een leesgesprek voeren vraagt niet om een hypothesetoetsende benadering.
- Het is een doelgericht gesprek. Geef aan het begin dan ook het doel aan. Stel de vragen zo, dat het gesprek na afloop voldoende informatie heeft opgeleverd over hoe een leerling tegen lezen en leesonderwijs aankijkt en over de manier waarop hij een tekst aanpakt.
- Probeer aan het einde van het gesprek het samen te vatten in een aantal punten, dat in het leesonderwijs of de leerlingen in zijn manier van lezen gaat aanpakken. Dat moeten dan tevens de startpunten zijn bij een volgend gesprek.

7.5 Aandachtspunten bij organisatie

Om ervoor te kunnen zorgen dat de leesgesprekken succesvol uitpakken is het van belang om bewust te zijn van verschillende aandachtspunten rondom het organiseren van leesgesprekken. Volgens Berends (2011; 2013) zijn dit de belangrijkste aandachtspunten:

- Zorg voor een veilige, rustige omgeving. Het is fijn als er tijdens een leesgesprek een persoonlijke connectie tussen de leraar en de leerling ontstaat.
- Introduceer leesgesprekken in de groep. Dat kan bijvoorbeeld door met een leerling voor de groep een leesgesprek te voeren. Op deze manier krijgen de leerlingen een beeld van wat de bedoeling is.
- Maak het liefst geen aantekeningen tijdens het gesprek. Het maakt leerlingen voorzichtiger in wat ze zeggen. Bovendien zorgt schrijven ervoor dat je niet actief kunt luisteren/deelnemen en dat houdt het gesprek op. Het is echter wel mogelijk om het gesprek op te nemen, zodat je dit naderhand terug kunt luisteren en dan aantekeningen kunt maken.
- Probeer bij het terugkijken van de opname te analyseren wat je goed doet en waar verbeteringen plaats kunnen vinden.
- Het is mogelijk om een lijst met voorbeeldvragen te gebruiken, maar gebruik dit vooral als voorbereiding. Het is belangrijk dat het gesprek een gesprek blijft en geen afhandelen van een vragenlijst wordt.
- Probeer aan het einde van het gesprek samen met de leerling(en) samen te vatten wat er besproken is. Het is hierbij belangrijk dat je jezelf de vraag stelt: “Wat weet ik nu over de manier waarop dit kind een te lezen tekst aanpakt en welke problemen doen zich hierbij voor? Heb ik iets gehoord waar ik bij het geven van leesonderwijs bij deze leerling rekening moet houden?” Geef in ieder geval puntsgewijs aan wat je zelf uit het gesprek het opgestoken om in het leesonderwijs in de klas te veranderen. Bespreek daarnaast samen met de leerling of het, vooraf gestelde doel, behaald is. Vraag tot slot ook hoe de leerlingen het gesprek ervaren hebben. Vraag of ze denken dat de leerkracht nu een goed beeld heeft over hoe zij lezen en hoe zij over het leesonderwijs denken.
- Leesgesprekken kunnen ertoe leiden dat leerlingen en leraren tijdens de leeslessen meer gaan reflecteren. Het is handig om hiervoor hulpmiddelen te gebruiken, denk bijvoorbeeld aan een tipbox. Hier kunnen de leerlingen tussentijdse evaluatie opmerkingen over lezen en het leesonderwijs inbrengen. Het is ook een mogelijkheid om de leerlingen een ‘learning blog’ of portfolio bij te laten houden waarin ze hun eigen ontwikkelen bijhouden.
- Ook al heb je in je voorbereiding misschien een aantal vragen bedacht, wees flexibel hierin. Probeer in je vraagstelling te variëren, stel open vragen en probeer niet suggestief te zijn. Hierdoor wordt vermeden dat de leerlingen sociaal wenselijke antwoorden gaan geven.

7.6 Conclusie

Leesgesprekken zijn gesprekken die over lezen gaan. De leesgesprekken zijn tot ontwikkeling gekomen om erachter te komen hoe de leerlingen leert lezen, dit is vooral bij de lagere groepen aan de orde. Andere punten zijn: hoe een leerling leest, hoe de leerkracht leesonderwijs geeft aan de klas en hoe de leerlingen dit ondergaat en ervaren.

Er zijn verschillende soorten leesgesprekken die gevoerd kunnen worden:

- Met de hele groep
- Door de leerkracht met individuele leerling
- Door de leerkracht met groepje leerlingen
- Het voeren van leesgesprekken onderling

Het voeren van leesgesprekken met een individuele leerling levert de meeste informatie op. Hierdoor kunnen de behoeften van de leerlingen gedetailleerd afgestemd worden.

Het voeren van leesgesprekken sluit aan bij verschillende kaders die de overheid het primair onderwijs heeft opgelegd. Zo wordt in de kerndoelen het gebruik van leesstrategieën en reflectie op eigen handelen en leren genoemd (SLO, 2006).

8. Opzet praktijkonderzoek

In het theorieonderzoek heb ik onderzocht wat leesgesprekken inhouden, wat een stimulerende leesomgeving is en wat de kenmerken van meerbegaafde leerlingen zijn. Uit de literatuur is gebleken dat leesgesprekken invloed hebben op de leesontwikkeling van leerlingen, doordat ze een beter beeld krijgen van hun eigen leesontwikkeling en over het leesonderwijs. Daarnaast kan het hen bewust maken van de manier van leren lezen. Binnen het praktijkonderzoek wordt er specifiek gekeken naar de leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen. In de literatuur staat beschreven dat meerbegaafde leerlingen uitblinken op één of meerdere gebieden. Om te kunnen weten of leerlingen meerbegaafd zijn op leesgebied heb ik, als voorbereiding op het praktijkonderzoek, in de literatuur gezocht naar de doorgaande leerlijn van lezen.

8.1 Vormgeving van het onderzoek

Het praktijkonderzoek wordt uitgevoerd door middel van een actieonderzoek. De nulmeting wordt vastgesteld door de interviews die met de leerkrachten gevoerd worden en de observaties die in de klas plaatsvinden. Daarnaast zullen er leesgesprekken gevoerd worden met zeven leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen. Dit aantal is voldoende om conclusies te kunnen trekken. Deze conclusies hebben betrekking op de leerlingen die meerbegaafd zijn op leesgebied en zijn dus erg aantrekkelijk voor de leerkrachten die meerbegaafde leerlingen begeleiden in de klas. De conclusies die betrekking hebben op de analyse, die onderverdeeld zijn in categorieën, zijn niet generaliseerbaar. Dit vanwege het feit dat elke leerling een andere beleving heeft wat betreft lezen. De ene leerling is gemotiveerd om te lezen, omdat hij nieuwsgierig is. De ander is gemotiveerd om te lezen, omdat hij afleiding zoekt in het lezen. Echter is de invloed van de leesgesprekken op de motivatie en uitdaging van leerlingen wel generaliseerbaar voor andere leerkrachten en de betreffende leerlingen in Nederland.

Om de leesgesprekken te kunnen analyseren worden er categorieën gemaakt, zodat ik gericht conclusies kan trekken naar aanleiding van de uitkomsten van de leesgesprekken. Wanneer ik met meer leerlingen leesgesprekken ga voeren kan ik niet gericht genoeg en objectief conclusies trekken. Echter is het onderzoek specifiek gericht op leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen en zijn er maar een beperkt aantal leerlingen dat hiervoor in aanmerking komt. Met het voeren van de leesgesprekken hoop ik te ontdekken in hoeverre leesgesprekken invloed hebben op de motivatie en uitdaging van meerbegaafde leerlingen binnen de leesontwikkeling.

Om deze conclusies te kunnen trekken is het belangrijk dat er het juiste beeld wordt geschetst van wat ik onder uitdaging en motivatie versta:

> Ik operationaliseer het begrip **uitdaging** als volgt: de leerlingen worden uitgedaagd als ze geprikkeld en uitgenodigd worden om te gaan lezen, dit vooral door het aanbieden van verschillende werkvormen. Hierbij moet er lesstof, in dit geval leesstof, aangeboden worden dat net boven het niveau van de leerlingen ligt.
>
> Ik operationaliseer het begrip **motivatie** als volgt: motiveren is voor mij leerlingen een drijfveer laten creëren. Onder motivatie versta ik tevens de achterliggende gedachte waarom leerlingen lezen leuk vinden en waardoor dat komt. Anderzijds vind ik het ook belangrijk om te weten waarom leerlingen bijvoorbeeld niet gemotiveerd zijn om te lezen. Door leesgesprekken te voeren is het mogelijk om de leerlingen te motiveren door te laten zien dat lezen juist erg leuk kan zijn door de verschillende soorten boeken en teksten. Hier richt ik mij voornamelijk op de intrinsieke motivatie, de motivatie die bij de leerlingen van binnenuit komt (Tellegen & Catsburg, 1987).

8.2 Proefpersonen en selectie

Het onderzoek zal plaatsvinden op de Julianaschool te Leerdam en de Regenboogschool te Schoonrewoerd. De betreffende scholen zijn twee locaties die onder de Ichthus vallen, waarvan ik op één van de scholen lesgeef tijdens mijn LIO- stage.

De proefpersonen binnen dit onderzoek zijn zowel de leerkrachten als zeven leerlingen uit groep 7. Er werken vier leerkrachten in de twee groepen, waarvan ik er één ben. De leerkrachten zijn nodig voor de observaties en het afnemen van de interviews, beide dienen als nulmeting.

Allereerst wil ik door middel van een observatie in de twee klassen gaan peilen wat de leerkrachten op dit moment aan de meerbegaafde leerlingen te bieden hebben op het gebied van lezen. Daarnaast wil ik tijdens de observaties tevens kijken naar de motivatie van de leerlingen tijdens het lezen.

Vervolgens zal er een interview bij de groepsleerkrachten van groep 7 afgenomen worden. Ik zal het interview bij de andere drie leerkrachten afnemen. Door middel van dit interview wil ik erachter komen hoe de leesomgeving in de klas en de leesmotivatie van de leerlingen op dit moment is. Ik heb bewust voor een semigestructureerd interview gekozen, omdat ik op deze manier zeker weet dat alle dingen aan bod komen die ik wil bespreken. Daarnaast is deze variant van het interviewen beter te vergelijken dan een open interview(Kallenberg, 2012). Binnen het interview wil ik zowel open als gesloten vragen aan bod laten komen.

Met de meerbegaafde leerlingen, op het gebied van lezen, worden er individuele leesgesprekken gevoerd. Vanuit de literatuur is gebleken dat deze vorm van leesgesprekken de meest relevante informatie oplevert(Berends, 2013). De leerlingen worden geselecteerd aan de hand van het AVI-niveau en de DMT score. Tijdens het voeren van de gesprekken worden deze gefilmd, zodat ze naderhand teruggekeken en geanalyseerd kunnen worden. De populatie van dit onderzoek is door te trekken naar leerlingen in een soortgelijke situatie. Het gaat dan om de leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen.

Hieronder een verantwoording op basis waarvan de zeven leerlingen zijn geselecteerd:
Per locatie is er een overzicht gemaakt van de betreffende leerlingen op basis van de AVI en DMT score, echter is er gekozen voor gefingeerde namen wegens de privacy van de leerlingen. In de meest rechtse kolom staat het verschil tussen de gemiddelde score en de score van de geselecteerde leerling beschreven. Het is niet verrassend om te zien dat alle geselecteerde leerlingen de hoogste score hebben die behaald kan worden bij de AVI toets. Per locatie zal er een korte uitleg worden gegeven over de score van de DMT.

Locatie Juliana
De gemiddelde score van deze DMT toets is 284. Het hoogste dat de leerlingen konden halen was een score van 420. In de tabel wordt zichtbaar dat het verschil varieert tussen de 29 en 61.

Leerling	AVI	DMT	Verschil
Lotte	11	314	30
Fenne	11	345	61
Maud	11	313	29
Milan	11	313	29

Locatie regenboog
De gemiddelde score van deze DMT toets is 310. Het hoogste dat de leerlingen konden halen was een score van 420. In de tabel wordt zichtbaar dat het verschil varieert tussen de 29 en 91.

Leerling	AVI	DMT	Verschil
Sem	11	342	32
Mirjam	11	401	91
Rosalie	11	339	29

Uit deze data blijkt dat het gemiddelde van de locaties verschillen. Op de Regenboog hebben de leerlingen over het algemeen hoger gescoord dan op de Juliana. Dat is dan ook de reden waarom er een extra kolom is toegevoegd met het verschil, zodat de scores vergelijkbaar zijn.

8.3 Onderzoeksinstrumenten

Interview
Voor het semigestructureerde interview is een vragenlijst opgesteld met daarin zowel open als gesloten vragen (bijlage 1).

Observatie
Om objectief te kunnen observeren is er een observatielijst gemaakt waarin gekeken wordt naar verschillende categorieën, zoals motivatie en uitdaging. Daarnaast wordt er specifiek gekeken naar wat de leerling en de leerkracht doet en daar wordt vervolgens een conclusie aan verbonden (bijlage 2).

Leesgesprekken
Voor het voeren van de leesgesprekken wil ik een instrument ontwikkelen, zodat ik de juiste vragen kan stellen en op deze manier de juiste informatie uit de leerlingen kan halen. Echter is dit instrument ook gericht op het vaststellen van de resultaten (bijlage 3). Dit instrument heeft SLO al ontwikkeld en ik zal dit instrument gebruiken tijdens mijn onderzoek. Het eerste gesprek is bedoeld om het instrument uit te proberen, dit is te vergelijken met een proefgesprek. Naar aanleiding van het gesprek wilde ik het instrument aanpassen. Echter is dit niet nodig geweest, omdat het een goede leidraad is voor het voeren van de leesgesprekken en de gesprekken leverden voldoende informatie op.

8.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Om het leesniveau van de leerlingen te meten worden de AVI- en DMT scores van de leerlingen gebruikt. “Bij AVI gaat het vooral om de vlotheid en nauwkeurigheid waarmee leerlingen teksten verklanken. Het pakket bevat elf leeskaarten met verschillende AVI- niveaus. Iedere kaart is er in twee versies. Op de kaarten staan teksten die oplopen in leesmoeilijkheid.”, aldus CITO. Uit deze toets volgt een AVI- niveau en aan de hand daarvan kunnen de leesboeken worden afgestemd. Bij DMT ligt de nadruk op de snelheid en nauwkeurigheid waarmee leerlingen afzonderlijke woorden verklanken. Binnen het pakket van de DMT zijn er drie verschillende leeskaarten:

- Leeskaart 1: klankzuivere woorden (type km, mk en mkm);
- Leeskaart 2: andere eenlettergrepige woorden;
- Leeskaart 3: twee- of meerlettergrepige woorden.

Het onderzoek is vooral betrouwbaar doordat er meerdere verschillende bronnen naast elkaar worden gezet: interview met de leerkracht, observatie van de leerkracht en de leerlingen en de leesgesprekken. Ook door het hanteren van het ontwikkelde instrument voor de leesgesprekken zorgt ervoor dat het onderzoek valide en betrouwbaar is, omdat er telkens dezelfde aanpak wordt gehanteerd. Wanneer er iemand anders dit onderzoek uitvoert, met dezelfde personen, komen er hoogstwaarschijnlijk dezelfde resultaten uit, omdat er tijdens het verwerven van informatie telkens dezelfde instrumenten gebruikt worden.

9. Uitwerkingen praktijkonderzoek

9.1 Observatie

Allereerst heeft er in beide groepen een observatie plaatsgevonden met als doel een objectief en realistisch beeld te krijgen wat de leerkrachten op dit moment de leerlingen te bieden hebben. In bijlage 2 is het onderzoeksinstrument opgenomen dat gebruikt is voor de observaties.

Julianaschool
Tijdens het lezen:
In de klas is het continue stil. De leerlingen ruilen regelmatig hun boeken.

De leerkracht:
De leerlingen worden door de leerkracht geobserveerd tijdens het lezen. Daarnaast wordt er extra hulp gegeven dat betrekking heeft op andere vakken, in dit geval gaat het om het vak rekenen.

Wat valt er op in de groep?
De meeste leerlingen lezen. Niet alle leerlingen lezen effectief, want meerdere leerlingen kijken de klas rond. Leerlingen zitten onderuit gezakt op hun stoel. Een leerling staat al 5 minuten bij het ruilen van de boeken. De leerling reageert op de vraag van de leerkracht: "Er zijn echt geen leuke boeken meer!" Waar de leerkracht op reageert: "Dan moet je een leuk boek van thuis meenemen!"

Meerdere leerlingen (vier van de negentien) liggen met hun hoofd op de tafel. Leerling J. zucht en zakt nog verder onderuit. De leerkracht helpt leerlingen bij andere vakken en kijkt regelmatig de klas rond. Een leerling zit met een cd achter zijn boek te spelen, leerkracht reageert daar later op.

Leerling bladert in het boek, maar leest niet. Hij gaapt, kijkt de klas rond en gaat na een minuut weer verder met lezen.

Regenboog
Tijdens het lezen:
Het is in de klas, de gehele tijd die er gelezen wordt, helemaal stil. De leerlingen ruilen regelmatig hun boeken. Op de tafels liggen materialen die betrekking hebben op andere vakken.

De leerkracht:
Tijdens het lezen observeert de leerkracht de leerlingen. Ze geeft feedback op de houding van de leerlingen tijdens het lezen. Daarnaast geeft ze complimenten aan de leerlingen wat betreft de stilheid waarin ze lezen.

Wat valt er op in de groep?
Alle leerlingen lezen in de klas, behalve één leerling. Deze leerling houdt zijn boek op zijn kop en kijkt in zijn boek. De leerkracht spreekt hem hier op aan. De leerling zucht en draait het boek om, zakt onderuit en begint met lezen, al twijfelde ik of hij daadwerkelijk ging lezen.

Meerdere leerlingen zitten onderuit gezakt op hun stoel en ondersteunen hun hoofd met hun hand. De leerkracht spreekt de leerlingen aan op de houding die ze hebben aangenomen en ze vindt dat de leerlingen rechtop moeten zitten.

Conclusie

De observaties waren bedoeld om een goed beeld te krijgen van de huidige situatie: “Wat heeft de leerkracht de meerbegaafde leerlingen op het gebied van lezen te bieden?”

De observaties hebben mij vooral een beeld gegeven van wat de leerkracht doet tijdens het lezen. Uit de observaties blijkt dat de leerkracht zich voornamelijk bezighoudt met de leerlingen die extra begeleiding nodig hebben en dan vooral op andere vakgebieden. De leerlingen krijgen wel feedback op de houding die ze aannemen, maar verder geen individuele begeleiding op leesgebied.

Vanuit de literatuur is gebleken dat de leerlingen gemotiveerd raken om te gaan lezen wanneer er een groot en gevarieerd aanbod is met boeken die de leerlingen aanspreekt op interesses en aansluit bij de belevingswereld (Oosterloo & Paus, 2010; Chambers, 2012). Uit de observaties blijkt dat deze boeken niet aanwezig zijn in de klas. Dit blijkt onder andere uit een opmerking van een leerling. Hij benoemt concreet: "Er zijn echt geen leuke boeken meer!” Een ander voorbeeld is de leerling die zijn boek op zijn kop houdt, hieruit kan ik ook opmaken dat de leerlingen niet gemotiveerd is om dat boek te lezen.

9.2 Semigestructureerd interview

Om een goed beeld te krijgen van de beginsituatie is er bij drie leerkrachten een interview afgenomen. Dit betreffen de leerkrachten: H. v. H., C. v. R. en N. P.

H. v. H. is leerkracht van groep (6/)7 op de Julianaschool in Leerdam. Op maandag, dinsdag en woensdag zitten deze twee groepen apart en op donderdag en vrijdag is het een combinatiegroep van 34 leerlingen. De andere twee leerkrachten, C. v. R. en N. P., geven les op de Regenboog te Schoonrewoerd in groep 7. In het interview waren meerdere vragen gestructureerd opgesteld, natuurlijk werd er dieper ingegaan op de gegeven antwoorden. In bijlage 1 is een uitwerking van de interviews te lezen.

Hieronder zal het belangrijkste per leerkracht beschreven worden wat er in het interview naar voren is gekomen. De beschreven punten zullen vooral betrekking hebben op de onderwerpen die aansluiten bij zowel de onderzoeksvraag als de praktijkvraag: motivatie, uitdaging en leesomgeving. Tevens blijkt uit het theorieonderzoek dat de materiële en immateriële leesomgeving invloed heeft op de leesmotivatie van leerlingen (Oosterloo & Paus, 2010; Chambers, 2012). Vanwege deze reden is ervoor gekozen om vragen over de leesomgeving toe te voegen aan het interview. De verdere onderverdeling is opgenomen in bijlage 1.

H. v. H.

Door grote combinatiegroep is weinig individuele begeleiding mogelijk bij meerbegaafde leerlingen op het gebied van lezen. De lessen worden op de dagen dat H. lesgeeft voornamelijk zelfstandig gemaakt en daarna klassikaal besproken.

Motivatie

Ze vindt het belangrijk dat leerlingen nieuwsgierig en enthousiast gemaakt worden en op deze manier in aanraking worden gebracht met boeken. Voorlezen is een belangrijk onderdeel, omdat ze dan ontdekken dat lezen ook daadwerkelijk leuk kan zijn. De leerlingen zijn erg gemotiveerd om te lezen en dat is vooral zichtbaar door de hoeveelheid boeken die ze verslinden.

Uitdaging
Leerlingen hebben uitdaging nodig om lezen leuk te blijven vinden. Daarbij vindt ze het belangrijk dat er verschillende soorten boeken aanwezig moeten zijn die aansluiten bij de interesses van de leerlingen. Daarnaast vindt ze het gebruiken van verschillende werkvormen binnen het leesonderwijs ook erg belangrijk. Echter vindt ze dat er meer uitdaging geboden kan worden door meer variatie aan te brengen in de leesboeken.

Leesomgeving
De leesomgeving in de klas is matig, dit vanwege gebrek aan ruimte in het lokaal. Ze zou liever een lekkere leeshoek hebben met daarin bijvoorbeeld zitzakken, zodat ze zich daar lekker terug kunnen trekken.

C. v. R.
Motivatie
De leerlingen hebben vrijheid in boekkeuze en dat motiveert de leerlingen bij het lezen. Verder hebben ze weinig stimulatie nodig, omdat ze zelf al graag lezen. Ook vanwege deze reden worden ze weinig gemotiveerd door de leerkracht.

Uitdaging
De leerlingen worden uitgedaagd door moeilijke opdrachten, zoals het programma Acadin. Bij dit programma kunnen de leerlingen zelf kiezen welke opdrachten ze maken. Het is aangepast op interesse en niveau. Tevens zorgt het weekblad Kidsweek voor uitdaging en sluit mooi aan op de actualiteit. De leerlingen worden dus voornamelijk uitgedaagd door: het programma Acadin, andere opdrachten op de computer, Kidsweek en teksten op het niveau van de leesontwikkeling van de leerlingen.

Leesomgeving
De leesomgeving in de klas bestaat uit veel bakken met daarin een gevarieerd aanbod van leesboeken en categorieën. Ze vindt dat deze leesomgeving stimulerend genoeg is voor de leerlingen.

N. P.
Motivatie
Ze vindt dat als er genoeg te lezen is, diverse soorten boeken en opdrachten, dat de leerlingen voldoende gemotiveerd zijn en uitdaging krijgen. Ze merkt dat de leerlingen graag lezen en ziet dat vooral terug in het enthousiasme waarop ze aan het werk gaan met bijvoorbeeld met Acadin.

Uitdaging
Ze vindt dat voldoende uitdaging bestaat uit voldoende leesmateriaal op het niveau van de leerlingen. Daarnaast wordt er gewerkt met het progamma Acadin en dat wordt door de leerlingen erg gewaardeerd. Ze vindt dat de leerlingen genoeg uitdaging krijgen en dat ziet ze vooral terug in de concentratie van de leerlingen. Daarnaast stellen ze vragen als ze dingen niet begrijpen en dat zegt ook iets over het niveau waarop er wordt gelezen.

Leesomgeving
De leesomgeving in de klas bestaat uit veel aanbod. Het aanbod moet de leerlingen aanspreken en hen prikkelen om te gaan lezen. Het leesaanbod moet toegankelijk zijn en aansluiten bij alle leerlingen. Acadin is vooral voor deze leerlingen een groot pluspunt.

Conclusie

Op basis van de afgenomen interviews kan ik de volgende conclusies trekken hoe de leerlingen gemotiveerd en uitgedaagd worden:

De leerlingen worden gemotiveerd door hen nieuwsgierig en enthousiast te maken door voor te lezen. Daarnaast hebben ze vrijheid in boekkeuze en moet er voldoende aanbod in boeken zijn. De leerlingen worden uitgedaagd door verschillende soorten boeken die aansluiten bij de interesses van de leerlingen, dit is echter erg belangrijk bij meerbegaafde leerlingen (zie kenmerken Brouwer & Ahlers, 2011). Er wordt gebruik gemaakt van verschillende werkvormen, zoals opdrachten op de computer en Kidsweek. Het programma Acadin is erg geliefd, omdat dit programma aansluit op het niveau en de interesses van de leerlingen. Echter wordt er zowel bij motivatie als bij uitdaging gesproken over voldoende leesmateriaal. Hieruit blijkt dat voldoende aanbod de leerlingen stimuleert en tegelijkertijd uitdaagt, aldus de leerkrachten van groep 7.

9.3 Leesgesprekken

Zoals bij de verantwoording staat beschreven zijn er zeven leerlingen geselecteerd om de leesgesprekken mee te voeren. In mijn analyse heb ik mij vooral gericht op de intrinsieke motivatie, omdat dit het meeste aansluit op mijn onderzoeksvraag. Allereerst wordt er een overzicht gegeven van de verschillende subcategorieën, daarna wordt er een beschrijving van de gesprekken gegeven, vervolgens hoe vaak de categorieën aan bod zijn gekomen tijdens de leesgesprekken en tot slot wordt er een beschrijving gegeven die betrekking heeft op de onderstaande subcategorieën.

Tijdens het analyseren van de gesprekken is er gericht gekeken naar de subcategorieën die onder intrinsieke motivatie vallen (Tellegen & Catsburg,1987) namelijk:

1. Nieuwsgierigheid
2. Uitdaging
3. Afleiding
4. Betrokkenheid
5. Interesse

Uitwerking leesgesprekken

Hieronder zal per leerling een beschrijving gegeven worden die betrekking heeft op de motivatie en uitdaging binnen het lezen thuis en in de klas. Het is een beschrijvende uitwerking die verduidelijkt wordt door middel van citaten uit het gesprek.

Lotte

Lotte geeft aan dat ze erg graag leest. Ze leest zelfs 's avonds stiekem in bed. Ze leest ook veel dikke boeken en dan meestel series. Hieruit is af te leiden dat ze erg gemotiveerd is om te lezen.

Je ziet hier heel veel boeken liggen en mijn vraag is: “Lees je graag?”	
	Heel graag. Ik lees wel eens stiekem ’s avonds.
Kan je daar eens wat meer over vertellen?	
	Ja, ik lees veel dikke boeken. Meestal een hele serie.

Het lezen op school vindt ze meestal wel leuk. Het woord ‘wel’ trigger de mij, omdat dit zowel positief als negatief opgevat kan worden. Tevens gaf ze in het gesprek aan dat ze heel graag leest. Dit maakt mij nieuwsgierig naar de achterliggende gedachte. Later kwam er in het gesprek naar voren

dat ze soms snel afgeleid is in de klas als er door andere kinderen wordt gepraat. In de klas leest ze erg graag onder haar tafel of in een lekkere zachte stoel. Ze vindt het dan ook erg leuk om relaxed te lezen op school, als de andere kinderen het dan niet verpesten door er telkens doorheen te praten.

Hoe zou je willen dat de juf je helpt?	
	Naja, ik denk af en toe gewoon even relaxed te lezen, want dat vind ik eenmaal leuk. Dan zit iedereen op een apart plaatsje.

Het was tijdens het gesprek fascinerend om te horen op basis waarvan Lotte haar boeken uitkiest. De titel maakt haar nieuwsgierig en de schrijver vindt ze ook wel erg goed. Hier kan uit opgemaakt worden dat ze vaak boeken leest van dezelfde schrijver, omdat ze deze schrijver prettig vindt.

Je ziet heel veel boeken liggen. Kies er eens één uit die jou het interessantst lijkt. Kun je eens uitleggen waarom dit boek jou aanspreekt?	
	De titel maakt mij nieuwsgierig. De schrijver vind ik ook wel erg goed.

De bovenstaande punten zijn gericht op de leesmotivatie. Tijdens het gesprek was er soms ook sprake van uitdaging. De boeken die ze het leukste vindt zijn boeken met moeilijke woorden. Hier is duidelijk sprake van uitdaging, want bij boeken met moeilijke woorden moet er gezocht worden naar de betekenis van de woorden.

Welke boeken vind je het leukst?	
	Boeken met moeilijke woorden.

Bij Lotte is er vooral sprake van intrinsieke motivatie. Dit wordt gekenmerkt doordat de titel haar nieuwsgierig maakt en ze opzoek is naar uitdaging door boeken te lezen met moeilijke woorden.

Fenne

Fenne vertelde al lopend op de gang dat ze lezen heel erg leuk vindt. Op de vraag: ‘Wat vind je daar nou zo leuk aan?’ werd uitgebreid antwoord gegeven. Vol enthousiasme vertelde ze over het lezen en de boeken waar ze van houdt. Het is wel duidelijk dat Fenne erg gemotiveerd is om te lezen als het maar een avonturenboek of strip is.

Wat vind je daar nou zo leuk aan?	
	Nou ik houd van avonturenboeken, want meestal als iemand schrijft weet je niet hoe het eindigt. En dan is het altijd heel spannend en als het dan tijd is moet je precies op dat spannende stuk stoppen.

Ook blijkt uit hoe vaak ze leest dat ze er gemotiveerd is om te lezen. Ze leest eigenlijk elke avond minimaal een kwartier en ze leest meestal langer dan dat de bedoeling is. Daarnaast viel er in dit gesprek op dat ze voorlezen erg leuk vindt. Thuis wordt er weleens uit de Bijbel gelezen en ze leest ook regelmatig voor aan haar zusjes.

Wat vind je daar zo leuk aan?	
	Nou, je kan allemaal van die grappige stemmetjes doen en dan is het zo grappig als ze zo lekker tegen je aan zitten en dat ze het dan grappig vinden.

Wanneer we later in het gesprek op het onderwerp lezen op school komen blijkt uit haar antwoord op de vraag: “Kan je ook iets vertellen over het lezen op school?” Dat ze ontspannen lezen super leuk vindt, tevens is hier opnieuw overduidelijk sprake van motivatie. Daarnaast blijkt uit het antwoord

van Fenne dat ze een leesomgeving nodig heeft waar het rustig is, omdat ze anders een stukje uit het verhaal mist en dat ervaart ze als niet fijn.

Kan je ook iets vertellen over het lezen op school?	
	Uhm.... ja op school lezen we weleens ontspannen en dat is super leuk, want dan kan je zitten waar je wil! En dan hoor je wel geroezemoes, maar dan is het niet vlak achter je ofzo en kan je veel fijner lezen. En dan zie je precies hoe het boek gaat, anders mis je weleens een stukje en dat is dan niet fijn.

Opvallend is dat als Fenne een boek kiest ze uitgaat van haar eigen interpretatie die gebaseerd is op haar fantasie. Ze ziet een boek, ze kijkt naar de voorkant en naar de titel en bedenkt daar haar eigen verhaal bij. Na doorvragen blijkt in het gesprek dat ze nog even de achterkant van het boek leest.

Dus jij ziet een boek, je kijkt naar de voorkant en je denkt: nou, dit zou misschien wel het verhaal kunnen zijn dat erbij hoort, ik ga hem lezen.	
	Meestal ga ik eerst nog even de achterkant lezen en als het mij dan een beetje spannend maakt, dat het mij leuk lijkt, dan ga ik hem meestal wel lezen.

Nog even terug naar haar fantasie, hier komt tegelijkertijd haar uitdaging om de hoek kijken. Het feit dat ze zelf aan de hand van de voorkant een verhaal bedenkt, zorgt ervoor dat ze nog niet weet waar het nu daadwerkelijk over gaat en dat vindt ze spannend. Het is dan ook een uitdaging om te kijken of ze gelijk heeft of niet en dat geeft ze zelf ook aan: “Soms heb je wel gelijk en soms niet.”

Dit is jouw fantasie. Jij denkt dat dat gaat gebeuren aan de hand van de voorkant.	
	Ja.
Ja, maar dan weet je nog niet....	
	Nee, en dat maakt het weer spannend.
Oké!	
	Soms heb je wel gelijk en soms niet.

Een andere uitdaging die Fenne wel in de klas terug zou willen zien is het klassikaal lezen uit hetzelfde boek en dan omstebeurt een stukje voorlezen. Vervolgens zegt ze er achteraan: “Maar het hoeft natuurlijk niet. Maar het lijkt mij wel grappig.” Dit is ook een prachtig voorbeeld om te zien hoe dicht motivatie en uitdaging bij elkaar liggen: het lijkt haar een uitdaging om dat te doen en tegelijkertijd lijkt het haar grappig en dat is haar motivatie om het aan te geven.

Denk jij dat er genoeg uitdaging is in de klas met lezen?	
	Uh, nou we hebben dat ontspannen lezen weleens, dat is wel heel leuk. Maar zelf denk ik dat het misschien ook weleens leuk is als we met de klas ofzo allemaal in hetzelfde boek ofzo een dag lezen en dat we dan omstebeurt een stukje voorlezen.
Oké, dat zou voor jou een uitdaging zijn? Dat zou je leuk vinden?	
	Ja, maar het hoeft natuurlijk niet. Maar het lijkt mij wel grappig.

Sem

Sem vindt lezen goed met als voorwaarde: als het maar een leuk boek is. Toch geeft hij eerlijk toe dat hij niet zo graag leest, omdat hij meer verslaafd is aan de computer. Dat hij niet graag leest is niet zo verrassend, omdat hij in de klas ook vaak rond zit te kijken en zelfs het boek op zijn kop houdt tijdens het lezen, dit naar aanleiding van één observatie in de klas.

Hé, wat vind je van lezen?	
	Als het maar een leuk boek is vind ik het goed.

Op het moment dat hij iets over het lezen op school mag vertellen, geeft hij aan dat er heel veel boeken zijn, maar de meeste boeken spreken hem niet aan. Hieruit blijkt dat er te weinig boeken in de klas aanwezig zijn die aansluiten bij zijn interesses en dit draagt ook bij aan zijn leesmotivatie en uitdaging in de klas.

Kan je eens iets vertellen over het lezen op school?	
	Uhm, er zijn heel veel boeken. De meeste denk ik echt zo van: waarom staan die hier? Maar sommige dan denk ik ook van: nou, laat ik ze lezen. Maar dan lees ik ook niet vijf hoofdstukken achter elkaar.

Op de tafel waar de leesgesprekken werden gevoerd lagen heel veel verschillende soorten boeken. Van leesboek tot strips, van gedichtenbundel tot Engelse boeken. Nadat hij de "Tina" had gekozen, die hij naar mijn idee als een grapje pakte, werd aan Sem gevraagd welk boek hij nog meer zou kiezen. Hij koos voor het boek Mees Kees. Ook uit het antwoord dat hij gaf op de vraag: "Pak je dan dat boek, omdat je weet dat de film leuk is of... omdat je hem gewoon wilt lezen?" blijkt dat er bijna geen boeken waren die hem aanspraken.

Leuk! Pak je dan dat boek, omdat je weet dat de film leuk is of.. omdat je hem gewoon wilt lezen?	
	Het is het enige boek waarvan ik denk leuk.

Echter is er binnen het gesprek wel sprake geweest van motivatie. Uit het gesprek blijkt dat Sem liever strips en tijdschriften leest dan boeken. Hij is dan benieuwd wat erin staat en dat benoemt hij ook bij het tijdschrift "Tina".

Oké, op basis waarvan kies jij een boek, want er liggen er heel veel. Waarom kies je net die Tina?	
	Omdat het leuk is, het is. (onverstaanbaar). Ik ben benieuwd wat erin staat.

Wat opvalt in dit gesprek is dat er in mindere mate wordt gesproken over motivatie in vergelijking met de andere gesprekken die zijn gevoerd. Naar mijn idee is dat goed te verklaren, omdat hij niet graag leest. Sem geeft aan dat hij lezen leuker gaat vinden als er een bank of een lekkere stoel in de klas komt, maar hij geeft geen duidelijk antwoord waaruit blijkt hoe hij uitgedaagd kan worden, zodat hij lezen leuker gaat vinden.

Bij deze leerling ben ik nog steeds benieuwd naar wat de specifieke achterliggende gedachte is dat hij lezen niet leuk vindt en dat ook weinig boeken hem aanspreken. Hier zou ik in een vervolggesprek graag verder op door willen vragen.

Maud

Maud leest graag en haar voorkeur gaat uit naar spannende en avontuurlijke boeken. Ze weet dan niet wat er precies gaat gebeuren en dat vindt ze leuk. Dit is een reden waarom ze graag leest en deze reden valt onder de categorie motivatie.

En wat vind je daar zo leuk aan?	
	Nou, dat je niet weet wat er gaat gebeuren. En dat vind ik leuk.

Het lezen op school ervaart ze als leuk, omdat er veel avontuurlijke boeken zijn en die spreken haar erg aan. Echter vindt ze wel dat het assortiment aangevuld kan worden met nieuwe, leuke, spannende boeken. Het is voor Maud een uitdaging om spannende boeken te lezen. Door de succeservaringen blijft ze gemotiveerd om te lezen.

Wat voor boeken zou je dan het liefste daar zien?	
	Uh, spannende boeken.

Uit het literatuuronderzoek bleek dat de leerlingen ook gemotiveerd worden door boeken die door anderen aangeraden of voorgelezen worden. Dit blijkt in de praktijk daadwerkelijk zo te zijn, want op de tafel lag het boek blauwe plekken van Anke de Vries. Toen er aan Maud werd gevraagd waarom ze dit boek had gekozen antwoordde ze:

	Nou bij mij M. bij de voorleeswedstrijd was het boek voorgelezen en dat was ook een heel spannend boek.

Er werd bij Maud ook ingegaan op de manier waarop ze een boek leest. Het is vaak voor kinderen moeilijk uit te leggen hoe ze dat eigenlijk doen. Het antwoordt dat gegeven werd was erg relevant, omdat hieruit blijkt dat het lezen in je hoofd met stemmen erbij ervoor zorgt dat je het lezen echt beleefd en dat je daardoor gemotiveerd blijft, omdat je het dan op je eigen manier beleeft.

Ik ben dan wel nieuwsgierig, je hebt dan dat boek, hoe lees je dat dan?	
	Ja, gewoon normaal.
Ja, wat is voor jou normaal? Misschien is dat voor mij wel heel raar....	
	Nou ik lees gewoon in mijn hoofd en dan doe ik er stemmen bij in mijn hoofd.

Een opvallend punt is dat er ook in dit gesprek het relaxed lezen onder de aandacht werd gebracht. Doormiddel van deze gesprekken blijkt dat de relaxed lezen een positieve invloed heeft op de leesmotivatie van de leerlingen.

Wat kan er in de klas ervoor zorgen dat jij lezen nog leuker gaat vinden?	
	Als we wat vaker, nou dat we overal in de klas mogen zitten.

Milan

Milan neemt weinig initiatief om te gaan lezen. Hij wordt extrinsiek gemotiveerd door zijn moeder, want zij is degene die zegt dat hij moet gaan lezen. Dit heeft voornamelijk betrekking op 'echte' leesboeken. Dit blijkt uit het feit dat hij wel heel erg vaak strips leest en dat hij strips vooral erg leuk vindt, omdat ze grappig zijn en dan moet hij van binnen lachen.

Ik zei al dat het ging over lezen. Vertel eens, lees je graag?	

	Hmm, ja strips lees ik heel erg vaak. Maar niet echt dat ik… normaal lezen doe ik weleens, maar niet dat… dan zegt mijn moeder zeg maar dat ik het moet doen.

Het is merkwaardig dat Milan, ook een jongen net als Sem, vindt dat er weinig leuke boeken aanwezig zijn op school en heeft inmiddels alle leuke boeken al gelezen. Het is voor Milan een uitdaging om opzoek te gaan naar boeken die hem aanspreken. Boeken waar actie in voorkomt interesseren hem het meest, bijvoorbeeld detectiveachtige boeken en boeken over de Tweede wereldoorlog. Daarnaast wordt hier tegelijkertijd ook gesproken over motivatie. Milan is vooral gemotiveerd als hij boeken kan lezen die aansluiten bij de bovenstaande interesses.

Wat voor boeken vind je leuk?	
	Nou, uh, dat is een apart geval. Ik vind geen boek leuk, alleen als ik er één heb die ik leuk vind, dan lees ik graag. Alleen meestal boeken die tegelijkertijd een beetje detectiveachtig is en aan de andere ook beetje zoals Tweede Wereldoorlog en gewoon waar een beetje actie in zit. En niet van: 'en toen was de hond weggelopen.'

In het gesprek met Milan komt meerdere malen naar voren dat hij vindt dat er weinig leuke boeken zijn of dat hij alle boeken heeft gehad. Hieronder een opsomming waaruit dat blijkt:

Waar jij aan denkt…	
	Nou, uuh, dat ik zo'n beetje alle boeken al gehad heb.

Zou je iets in de klas willen hebben, waardoor jij meer zin krijgt om te lezen en waardoor je het ook leuker vindt?	
	Een groot bord waarop staat: ga lezen. Nee, haha. Uh, wat leukere boeken toch wel, want ik vind niet meer dat er niet echt meer leuke boeken zijn.

Hoe kan ik ervoor zorgen dat jij het leuker vindt?	
	Dan moet ik nog een paar jaar blijven zitten, haha. Nou ja, gewoon echt leukere boeken. Niks anders. In de bibliotheek sta ik ook een uur te kijken, voordat ik eindelijk een keer een boek heb gevonden. Ze vervangen ook nooit boeken in de bibliotheek.

Wil je verder nog iets vertellen? Over het lezen in de klas? Of uhm... iets anders waardoor je het leuker gaat vinden?	
	Ja, nou ja, dat zeg ik ondertussen al de hele tijd: gewoon nieuwe boeken.

Het is dus duidelijk: om Milan te kunnen motiveren zijn er nieuwe en spannende boeken in de klas nodig! Echter is het mooi om te zien dat als hij een boek gevonden heeft dat hij leuk en spannend vindt, hij dat boek meerdere keren opnieuw leest. Hieruit blijkt dat hij weldegelijk gemotiveerd kan zijn om te lezen, als het maar een goed boek is! Tevens komt hier opnieuw naar voren dat dit te maken heeft met het feit dat er geen andere leuke boeken tussen zitten.

Er zit voor jou niet zoveel uitdaging meer in om te lezen?	
	Nou, er was dan één boek dat ik leuk vond en die heb

	ik ondertussen al drie keer over weer gelezen, omdat er geen boeken tussen zitten die ik leuk vind.

Mirjam

Mirjam leest graag en leest dan voornamelijk spannende, komische boeken en strips. Thuis wordt ze nog weleens voorgelezen maar zelf lezen denkt ze leuker te vinden, omdat het dan wat rustiger is. Het lezen op school vindt ze leuk, maar soms ook erg kort. Dat ervaart ze als jammer, omdat ze dan bij een spannend stukje is en dan kan ze niet verder lezen. Hieruit blijkt dat ze dan wel gemotiveerd is om de volgende keer verder te lezen, omdat ze op een spannend punt is gestopt. Ze geeft daarnaast eerlijk toe dat de boeken soms ook wel saai zijn. Hier kan uit opgemaakt worden dat er te weinig boeken aanwezig zijn die aansluiten op de interesses van Mirjam.

Nou, wanneer lees je? Wat lees je? Hoe vind je dat?	
	Ooh! Nou soms vind ik het wel kort, want dan is het net een spannend stukje en dan gaan we bijvoorbeeld rekenen ofzo. Dat is dan wel jammer. Maar de boeken zijn soms ook wel saai, maar niet altijd. Sommige zijn ook wel spannend. En is het ook wel leuk om even te ontspannen en dan weer werken.

Er wordt voor uitdaging gezorgd door de moeilijke woorden die in sommige boeken vorkomen, omdat ze dan opzoek moet gaan naar de betekenis van het woord. Dit doet ze dan bijvoorbeeld op internet. Ze wordt dan gedwongen om na te denken tijdens het lezen, op deze manier wordt de woordenschat uitgebreid.

Uhm, vind je dat er genoeg uitdaging zit in het lezen?	
	Nou soms ,want dan zitten er moeilijke woorden in. Dan ga je bijvoorbeeld naar de bibliotheek zoeken of op internet.

Mirjam leest het liefst in een rustige omgeving. Haar voorkeur gaat uit naar spannende boeken. Uit alle boeken die op de tafel lagen, pakte ze het boek blauwe plekken. Door de titel maakt ze een link naar het boek over mishandelen, het boek dat op school wordt voorgelezen. Het is mooi om te zien waar haar motivatie uit voort kom namelijk, omdat ze zich wil realiseren hoe kinderen het thuis ook kunnen hebben.

Je hebt alleen de voorkant gezien, je leest blauwe plekken en dan denk je: hé, die is spannend! Hoe zit dat?	
	We hebben nu op school het boek over mishandelen en dan soms denk ik wel van ja, oké! En dan lees ik hoe andere kinderen dat misschien thuis hebben ofzo.

Ze heeft ook inlevingsvermogen. Ze probeert aan de hand van de plaatjes in het boek een film te maken, zodat ze beeldend gaat lezen. Vaak worden er in een boek ook omschrijvingen gegeven. Wanneer er geen plaatjes aanwezig zijn, fantaseert ze zelf hoe het eruit ziet.

Oké! Kan je je dan ook een beetje verplaatsen? Dat je je echt inleeft in het boek?	
	Nou, als er soms plaatjes bij zitten, dan ga ik met die plaatjes een soort film maken ofzo? Maar als er geen plaatjes bij zitten dan fantaseer ik gewoon ofzo hoe het eruit ziet.

Op de vraag: "Wat heb je nodig om ervoor te zorgen dat je lezen super leuk gaat vinden?" , werd weer het relaxed lezen onder de aandacht gebracht. Het gesprek werd mooi afgesloten met dat ze lezen in de klas eigenlijk al leuk vindt. Alleen de echte leesboeken dan natuurlijk!

	Nou, gewoon soms wat ontspannen lezen zoals we weleens doen, dat vind ik wel leuk. En ja, eigenlijk vind ik het al leuk lezen in de klas. Behalve de rekenboeken enzo, haha.
Haha, alleen de echte leesboeken.	

Rosalie

Rosalie vindt lezen heel leuk, omdat sommige boeken grappig en spannend kunnen zijn. Een ander argument dat ze noemt is het gevoel hebben alsof je er echt bij bent. Haar interesse ligt bij dolfijnen- en dierenboeken. Ze vindt deze boeken vooral heel erg leuk als het heel spannend is. Hieruit blijkt dat Rosalie erg gemotiveerd is om spannende boeken te lezen!

Wat vind je daar zo leuk aan?	
	Nou, ik vind ze meestal heel spannend en dat vind ik echt heel erg leuk als het heel spannend is.

Het lezen op school vindt Rosalie wel leuk, omdat er op school ook boeken zijn waarin je kunt leren lezen. Hieruit blijkt dat ze gemotiveerd is om nieuwe dingen te leren lezen, hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan moeilijke woorden. Het is tegelijkertijd ook een uitdaging om de betekenis van het woord te kunnen achterhalen en je kennis te vergroten.

Hoe vind je het lezen? Vind je het vaak genoeg?	
	Ik vind het wel leuk, want hier hebben we ook boeken waarin je kunt leren lezen. En als je klaar bent kun ook nog even verder lezen in het verhaal.

En wat doet de juf er aan dat je leest? Hoe helpt ze je erbij?	
	Uhm... door .. uhm door stil te zijn en als je een woord niet begrijpt aan haar te vragen.

Rosalie kiest een boek op basis van het kijken naar de titel en de plaatjes, ze bedenkt vervolgens waar het over kan gaan. Als ze er dan nog niet zeker van is leest ze de achterkant van het boek. Hier is sprake van motivatie en dan in het bijzonder intrinsieke motivatie. Ze wordt van binnen nieuwsgierig gemaakt en gemotiveerd om het boek te gaan lezen. Ze beschrijft heel mooi haar motivatie wanneer het voor haar de doorslag geeft om het boek echt te gaan lezen:

Oké, maar wanneer is het voor jou: ja, dit boek ga ik lezen!	
	Uhm... Als er .. Als je echt zeker weet dat er echt dingen in voorkomt in het boek dat je echt zoekt.
Oké, wat zoek je dan in dit boek?	
	Uhm, een ruzie en ook nog misschien pesten en dan probeert de hoofdpersoon en wat vrienden het op te lossen.

Uitwerking subcategorieën

Zoals eerder staat beschreven zijn de gesprekken geanalyseerd aan de hand van vijf subcategorieën. Hieronder wordt een beschrijving gegeven wat ik onder deze subcategorieën versta. Hier heb ik goed over nagedacht door opzoek te gaan naar de verbinding met de leesmotivatie.

1. *Nieuwsgierigheid;*
   Nieuwsgierig worden om het boek te gaan lezen door de titel en de voorkant die ze aanspreekt.
2. *Uitdaging;*
   De definitie van uitdaging is: "*Een taak die moeilijk te verwezenlijken is.*" Hier gaat het voornamelijk om boeken waarin ze bijvoorbeeld moeilijke woorden tegenkomen en boeken die boven het niveau van de leerlingen is.
3. *Afleiding;*
   Het ontsnappen aan de alledaagse dingen. Afleiding zoeken in het lezen, zodat ze afleiding hebben van de dagelijkse bezigheden en drukte.
4. *Betrokkenheid;*
   Hier gaat het vooral om de emotionele betrokkenheid. Dat de leerlingen zich terug kunnen trekken in een boek en zich kunnen verplaatsen in de personages die voorkomen in het boek.
5. *Interesse;*
   Gelokt worden het boek te gaan lezen, omdat bijvoorbeeld het onderwerp, thema of genre ze erg aanspreekt.

In de onderstaande tabel staat per subcategorie vermeld hoe vaak de betreffende categorie tijdens het leesgesprek aan de orde is gekomen. In bijlage 5 zijn de leesgesprekken volledig uitgewerkt. Tevens is daar door middel van de kleuren te zien waar de onderstaande getallen op gebaseerd zijn.

Naam	Nieuwsgierigheid	Uitdaging	Afleiding	Betrokkenheid	Interesse
1. Lotte	3	1	1	0	1
2. Fenne	3	0	0	1	3
3. Sem	2	0	0	0	4
4. Maud	2	0	0	0	4
5. Milan	1	0	0	1	4
6. Mirjam	3	2	2	3	2
7. Rosalie	3	1	0	2	6

Hieronder zal per subcategorie een beschrijving worden gegeven. Het is een beschrijvende uitwerking die verduidelijkt wordt door middel van citaten uit het gesprek.

1. Nieuwsgierigheid

Uit de analyse blijkt dat er twee belangrijke factoren zijn waardoor de leerlingen nieuwsgierig worden om een boek te gaan lezen. De eerste factor is de titel van het boek. Tijdens meerdere gesprekken kwam er naar voren dat ze een boek gaan lezen als de titel hen nieuwsgierig maakt en aanspreekt. Voorbeelden uit de leesgesprekken zijn:

Die mag je dan even pakken. Kun je eens uitleggen waarom dit boek jou aanspreekt?	
	Uhm, de titel dat maakt mij wel nieuwsgierig en de schrijver vind ik ook wel erg goed.

Nu liggen er hier op tafel heel veel boeken en je kiest juist dit boek. Hoe kies je dan een boek? Hoe doe je dat?	
	Je kijkt even naar wat voor titel het is, waarover het kan gaan en als je nog niet zeker weet waarover het gaat kan je altijd nog de achterkant lezen.

Oké. Dat bedenk je aan de hand van de voorkant. Hoe kan je toch een beetje weten wat erin gebeurd?	
	De titel zegt al heel veel: afblijven. En het plaatje zegt ook al heel veel en de achtergrond en ik geloof dat ik het wel leuk vind.

De tweede belangrijke factor is de voorkant van het boek. Hierdoor worden leerlingen nieuwsgierig naar het verhaal in een boek. Een voorbeeld hiervan is dat een leerling nieuwsgierig wordt door twee meisjes op de voorkant met erachter een best boos gezicht. De leerling heeft nog geen enkel besef waar het boek over gaat, maar hierdoor wordt ze wel gemotiveerd om het boek te gaan lezen.

Oké, pak hem maar even. Kun je eens uitleggen waarom je dit boek hebt gekozen?	
	Nou, verdacht.. ik zie.. het lijkt mij een leuke voorkant. Uhm, er staan twee meisjes op en achter staat een best boos gezicht. En meestal is verdacht ofzo ook dat je bijvoorbeeld dat je wordt verdacht van diefstal door de politie en ik heb een grote fantasie dus dat fantaseer ik nu. En dan lijkt mij dat best spannend of dat wel waar is en of dat iedereen haar ofzo gaat beschuldigen dat ze iets gestolen heeft.

En als je nieuwsgierig bent dan denk je: ooh, dit wil ik wel gaan lezen!	
	Ja, oh wat staat erin? En op de voorkant staat dit gigantische gezicht.

2. Uitdaging

Uit de analyse blijkt dat er maar in drie van de zeven gesprekken over uitdaging wordt gesproken. Zoals er eerder beschreven staat gaat het bij uitdaging om een taak die moeilijk te verwezenlijken is.

De leerlingen die over deze categorie spraken hebben het dan vooral over moeilijke woorden in boeken, waarbij ze moeten nadenken en op zoek moeten gaan naar de betekenis van het woord. Daarnaast spreekt een leerling ook over het leren lezen. Hier haal ik tevens uit dat ze nieuwe dingen wilt leren lezen en hier is dan ook sprake van "boven het niveau" lezen.

Hoe wordt dat gegeven? Hoe word je uitgedaagd bij lezen?	
	Uhm, door moeilijke woorden.

Uhm, vind je dat er genoeg uitdaging zit in het lezen?	
	Nou soms ,want dan zitten er moeilijke woorden in. Dan ga je bijvoorbeeld naar de bibliotheek zoeken of op internet.
Dus moeilijke boeken met eigenlijk best wel	

pittige verhalen, dat zorgt ervoor dat je uitdaging hebt.	
	Ja, nadenken ook dan.

Hoe vind je het lezen? Vind je het vaak genoeg?	
	Ik vind het wel leuk, want hier hebben we ook boeken waarin je kunt leren lezen. En als je klaar bent kun ook nog even verder lezen in het verhaal.

3. *Afleiding*

Bij afleiding wordt er gesproken over het ontsnappen aan de alledaagse dingen. Zoals in de tabel staat weergegeven komt deze categorie bij twee gesprekken naar voren.

Zowel Lotte als Mirjam geven aan dat ze lezen als ontspanning ervaren, vooral nadat ze zich intensief hebben ingespannen. Doordat ze dit als ontspanning ervaren blijkt dat het voor beide een afleiding is. Hierdoor kunnen ze zich even terug trekken nadat ze hard gewerkt hebben. Tevens kunnen ze daarna weer geconcentreerd werken aan de andere lestaken.

Enne wanneer lees je het liefste in de klas?	
	Uhm, als het stil is natuurlijk. Of als we als we heel hard moeten nadenken ofzo dan vind ik het wel fijn als ik mag lezen.

Nou, wanneer lees je? Wat lees je? Hoe vind je dat?	
	Ooh! Nou soms vind ik het wel kort, want dan is het net een spannend stukje en dan gaan we bijvoorbeeld rekenen ofzo. Dat is dan wel jammer. Maar de boeken zijn soms ook wel saai, maar niet altijd. Sommige zijn ook wel spannend. En is het ook wel leuk om even te ontspannen en dan weer werken.

Leuk! Wanneer zou jij dit boek gaan lezen?	
	Nou, bijvoorbeeld als het een lekker weertje is en dan in de tuin ofzo. Of als ik heel druk ben geweest en ik ben moe, gewoon even ontspannen.

4. *Betrokkenheid*

Uit de analyse blijkt dat vier van de zeven leerlingen over betrokkenheid praat. Eerder staat beschreven dat het dan vooral gaat om het verplaatsen in de personages in het boek. Tijdens verschillende gesprekken kwamen mooie voorbeelden naar voren. Dit blijkt vooral uit de volgende ervaringen van de leerlingen:

- Door te lachen om de grapjes;

Kan je eens een voorbeeld noemen?	
	Nou gewoon, soms lach je dan weleens een beetje om een grapje. Maar voor de rest denk ik nergens aan. Ik lees gewoon.

- De leesttijd te kort vinden, omdat het net een spannend stukje is;

Nou, wanneer lees je? Wat lees je? Hoe vind je dat?	
	Ooh! Nou soms vind ik het wel kort, want dan is het net een spannend stukje en dan gaan we bijvoorbeeld rekenen ofzo. Dat is dan wel jammer. Maar de boeken zijn soms ook wel saai, maar niet altijd. Sommige zijn ook wel spannend. En is het ook wel leuk om even te ontspannen en dan weer werken.

- Verplaatsen in de thuissituatie die andere kinderen kunnen hebben;

Je hebt alleen de voorkant gezien, je leest blauwe plekken en dan denk je: hé, die is spannend! Hoe zit dat?	
	We hebben nu op school het boek over mishandelen en dan soms denk ik wel van ja, oké! En dan lees ik hoe andere kinderen dat misschien thuis hebben ofzo.

- Zich verplaatsen in het gevoel dat de personages kunnen hebben;

Oké! En wanneer zou jij dit boek gaan lezen?	
	Bijvoorbeeld als je je verplaatst in de het gevoel dat dat bij jou op school gebeurd. En misschien als je leest over anderen waarbij dat ook gebeurt dat het je oplucht.

- Van de plaatjes in het boek een soort film maken en anders erover fantaseren.

Oké! Kan je je dan ook een beetje verplaatsen? Dat je je echt inleeft in het boek?	
	Nou, als er soms plaatjes bij zitten, dan ga ik met die plaatjes een soort film maken ofzo? Maar als er geen plaatjes bij zitten dan fantaseer ik gewoon ofzo hoe het eruit ziet.

Een antwoord dat ik erg waardevol vond geeft duidelijk weer dat zij erg betrokken is bij de boeken die zij leest. Zij gaf op de vraag: "Wat vind je er leuk aan?" , het volgende antwoord:

	Nou, sommige boeken kunnen grappig zijn. En ze kunnen ook spannend zijn. Daarom vind ik lezen zo leuk, alsof je er echt bij bent bij het verhaal.

5. Interesse

Uit het theorieonderzoek bleek dat het aansluiten op de interesses van de leerlingen erg belangrijk is. Tevens blijkt uit de analyse van de leesgesprekken dat deze categorie het meeste aan bod is gekomen. Als het gaat om interesse wordt er vooral gesproken over het genre, de thema's en onderwerpen van het boek. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

Wat maakt dat de titel jou nieuwsgierig maakt? Wat roept dat bij jou op?	
	Nou blauwe plekken dat kan zijn dat je gepest of geslagen wordt door je ouders. En dat soort boeken trekt mij wel aan.

Wat voor boeken vind je leuk?	

	Nou, uh, dat is een apart geval. Ik vind geen boek leuk, alleen als ik er één heb die ik leuk vind, dan lees ik graag. Alleen meestal boeken die tegelijkertijd een beetje detectiveachtig is en aan de andere ook beetje zoals Tweede Wereldoorlog en gewoon waar een beetje actie in zit. En niet van: 'en toen was de hond weggelopen.'

Wat vind je er leuk aan?	
	Nou, sommige boeken kunnen grappig zijn. En ze kunnen ook spannend zijn. Daarom vind ik lezen zo leuk, alsof je er echt bij bent bij het verhaal.

Oké, wat zoek je dan in dit boek?	
	Uhm, een ruzie en ook nog misschien pesten en dan probeert de hoofdpersoon en wat vrienden het op te lossen.

Conclusie

Naar aanleiding van de analyse kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Twee van de zeven leerlingen vindt dat lezen een afleiding is, zodat de leerling zich even terug kan trekken als ontspanning.
- Drie van de zeven leerlingen spreekt over uitdaging tijdens het leesgesprek.
- Vier van de zeven leerlingen kan zich verplaatsen in de gebeurtenissen in het boek, er wordt dan ook gesproken over betrokkenheid.
- Alle leerlingen spreken één of meerdere keren over nieuwsgierigheid en interesse tijdens het leesgesprek.

Hieruit blijkt dat de subcategorieën nieuwsgierigheid en interesse de meeste invloed hebben op de leesmotivatie van de leerlingen. Tevens is de categorie interesse de belangrijkste categorie als het gaat om gemotiveerd zijn om een boek te gaan lezen. Het is daarom belangrijk dat er boeken aanwezig zijn die aansluiten op de interesse van de leerlingen.

10. Samenvatting, conclusie, discussie, aanbevelingen

10.1 Samenvatting

In deze paragraaf wordt er op de besproken deelvragen een antwoord gegeven aan de hand van het literatuur- en praktijkonderzoek.

Hoofdstuk 2

- *Wat is het verschil tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen?*

Er zijn vrij duidelijke verschillen tussen meer- en hoogbegaafde leerlingen, aldus André Fun (2014). Uit het onderzoek blijkt dat meerbegaafde leerlingen wel een hoog IQ hebben, maar dat het lager is dan het IQ van hoogbegaafde leerlingen. Het grootste verschil zit hem in de intensiteit waarmee hoogbegaafde dingen doen en beleven. Dit is zichtbaar in het gedrag, kennis en kunnen.

- *Wat is kenmerkend voor meerbegaafde leerlingen?*

Om meerbegaafde leerlingen te kunnen herkennen moet je op verschillende kenmerken letten. Het is belangrijk om er bewust van te zijn dat niet alle kenmerken zichtbaar hoeven te zijn om onder de categorie meerbegaafd te vallen. Mogelijke kenmerken zijn (Brouwer & Ahlers, 2011):

> Hoge intelligentie, vroege ontwikkeling, uitblinken op één of meerdere gebieden, gemakkelijk kunnen leren, goed leggen van verbanden, het makkelijk kunnen analyseren van problemen, het maken van grote denksprongen, voorkeur voor abstractie, hoge mate van zelfstandigheid, brede of juist specifieke interesse, creatief en origineel, perfectionistisch, apart gevoel voor humor, hoge mat van concentratie.

- *Hoe kan er ingespeeld worden op de onderwijsbehoeften van begaafde leerlingen?*

Wanneer er over de onderwijsbehoeften wordt gesproken heb je het ook over de basisbehoeften van de leerlingen. Wat hebben de leerlingen nodig om zich zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen? Het gevolg van niet voldoen aan de basisbehoefte is dat de motivatie van de leerlingen afneemt. Bij alle leerlingen, maar ook bij meerbegaafde leerlingen is het belangrijk dat er ingespeeld wordt op de interesses. Dit is ook meerdere malen tijdens de leesgesprekken naar voren gekomen.
De basisbehoeften bestaan uit drie onderdelen:

1. Competentie
   Deze basisbehoefte wordt gekenmerkt doordat leerlingen ontdekken dat ze de taken die ze moeten doen ook aankunnen. Ze ontdekken dat ze steeds meer kunnen, omdat ze zich steeds verder ontwikkelen.
2. Autonomie
   Onder deze basisbehoefte wordt verstaan dat de leerlingen weten dat ze voor een gedeelte hun leergedrag zelf kunnen sturen. Ze leren zelf realistische keuzes te maken en om de metacognitieve vaardigheden toe te passen.
3. Relatie
   De derde basisbehoefte is relatie. Deze basisbehoefte kenmerkt zich doordat een leerling zich veilig, welkom en geaccepteerd voelt. Dat hij zich opgenomen voelt in een sociaal netwerk en omgaat met anderen.

Hoofdstuk 3

In dit hoofdstuk werd ingegaan op de doorlopende leerlijn van het leesonderwijs. Daar was de volgende deelvraag aan gekoppeld:

- *Wat is de doorlopende leerlijn bij leesonderwijs?*

In de basisschoolperiode moeten de leerlingen de volgende onderdelen doorlopen:

Als eerste wordt er aandacht besteed aan:

- ✓ De mondelinge taalvaardigheid;
- ✓ Begrijpend luisteren;
- ✓ Fonemisch bewustzijn;
- ✓ Letterkennis.

De volgende stap is:

- ✓ Het leesbegrip;
- ✓ Het vlot leren lezen komt en blijft centraal staan.

Er wordt continue aandacht besteed aan de achtergrondkennis en woordenschat van de leerlingen. Later in de basisschoolperiode komen de leesstrategieën aan bod en maken de leerlingen kennis met studerend lezen. Daarnaast is er binnen de basis van de leerstoflijnen drie samenhangende algemene principes die invloed hebben op de ontwikkeling, betrokkenheid en motivatie van de leerlingen.

1. Cognitieve ontwikkeling; *breder beeld creëren van soorten teksten.*
2. Taalontwikkeling; *bewuster en gecontroleerder worden van eigen handelen.*
3. Toenemende complexiteit van taaltaken.

Hoofdstuk 4

- *Wat is leesmotivatie?*

Motivatie is onder te verdelen in drie soorten motivatie, namelijk:

1. Intrinsieke motivatie; *motivatie die van binnenuit komt.*
2. Extrinsieke motivatie; *gestuurd van buitenaf, de omgevingsfactoren spelen grote rol.*
3. Instrumentele motivatie; *vergaren van kennis en informatie, wil meer weten over iets dat in zijn belevingswereld ligt.*

Om leerlingen te kunnen motiveren tot lezen is het belangrijk om de leerlingen te stimuleren in nieuwsgierigheid, uitdaging, afleiding, betrokkenheid en interesse. Dit zijn essentiële onderdelen om de motivatie van de leerlingen te vergroten.

Hoofdstuk 5

In dit hoofdstuk werd een deelvraag onderzocht die betrekking heeft op de stimulerende leesomgeving.

- *Hoe ziet een stimulerende leesomgeving eruit?*

Een stimulerende leesomgeving bevordert de ontwikkeling en is een plek voor kinderen waar ze worden uitgenodigd om te lezen. Twee belangrijke factoren die invloed hebben op de stimulatie van de leerlingen, die betrekking heeft op de leesomgeving, zijn:

1. Immateriële leesomgeving
   Een omgeving die de leerlingen stimuleert tot lezen. Hierbij kan gedacht worden aan een lekkere stoel, posters etc.
2. Materiële leesomgeving
   Verschillende soorten boeken en teksten, zodat de leerlingen hiermee in aanraking worden gebracht.

Een stimulerende leesomgeving is een afgebakende hoek met daarin een bank, luie stoel, kussens, gordijnen en kastjes, waarin de leerlingen relaxed, ongestoord en geconcentreerd kunnen lezen. In deze ruimte hangen posters die gerelateerd zijn aan boeken en lezen. Daarnaast liggen er folders over boeken, activiteiten en andere informatie over uitgeverijen en bibliotheken.

Hoofdstuk 6

De vraag die bij dit hoofdstuk centraal stond is:

- *Welke werkvormen zijn er om leerlingen te stimuleren tot lezen?*

Er zijn ontzettend veel werkvormen die het lezen stimuleren. Het is belangrijk om te differentiëren in het aanbieden van werkvormen. Hieronder een overzicht van alle verschillende soorten werkvormen:

- Vertellen
- Boeken op een enthousiaste manier introduceren
- Voorlezen
- Vrij lezen / stillezen
- Grasduinen
- Praten over verhalen
- Een boekenrubriek in de schoolkrant
- Een auteur of illustrator uitnodigen in de klas
- Een boekenfeest houden
- De boekenkring
- Klassikaal lezen
- Groepslezen
- Duolezen
- Individueel lezen
- Forumlezen

Hoofdstuk 7

- *Wat zijn leesgesprekken?*

Leesgesprekken zijn gesprekken die gaan over lezen om erachter te komen hoe de leerling tot deze (lees)ontwikkeling is gekomen. Tijdens een leesgesprek kan je achter verschillende punten komen namelijk: hoe de leerling leert lezen, hoe een leerling leest, hoe de leerkracht leesonderwijs geeft aan de klas en hoe de leerling dit ondergaan en ervaren.

Leesgesprekken kunnen op verschillende manieren gevoerd worden. De individuele variant levert de meeste informatie op. Door middel van deze informatie kunnen de behoeften van de leerlingen goed afgestemd worden. Andere varianten voor het voeren van de leesgesprekken zijn:

- ✓ Met de hele groep;
- ✓ Groepje van 4 á 5 leerlingen;
- ✓ Leerlingen voeren onderling een gesprek.

- *Waarom leesgesprekken?*

Leesgesprekken kunnen een belangrijke manier zijn om een beter beeld te krijgen van de leerlingen op het gebied van lezen. Door deze gesprekken worden de leerlingen zich ervan bewust van wat en hoe ze zelf leren lezen. Leesgesprekken stimuleren de metacognitie, het denken over eigen denken en handelen.

Daarnaast sluiten leesgesprekken aan op de verschillende punten die vanuit de overheid zijn het basisonderwijs zijn opgelegd. Zo wordt in de kerndoelen het gebruik van leesstrategieën en reflectie op eigen handelen en leren genoemd (SLO, 2006).

10.2 Conclusie

In deze paragraaf wordt er een verbinding gemaakt tussen de theorie en praktijk. Hier zal een antwoord gegeven worden op de onderzoek- en praktijkvraag die centraal staan in dit onderzoek.

> *In hoeverre bevorderen leesgesprekken de uitdaging en motivatie in de leesontwikkeling van meerbegaafde leerlingen?*

Bij de uitwerking van de leesgesprekken staat beschreven wat voor mij uitdaging en motivatie is op het gebied van lezen. Aan de hand daarvan en de onderzoeksvragen wordt er een conclusie getrokken.

Naar mijn mening kunnen leesgesprekken voor een mooie opening zorgen om een beeld te krijgen van hoe de leerlingen het lezen ervaren. Door de leesgesprekken kom je er achter hoe gemotiveerd de leerling is wat betreft lezen en waardoor de leerling gemotiveerd kan worden. In het literatuurgedeelte zijn de verschillende soorten van motivatie onderzocht (Tellegen & Catsburg; 1987) en dit kwam tijdens de leesgesprekken ook duidelijk naar voren. Hieruit blijkt dat leerlingen weldegelijk op verschillende manieren gemotiveerd kunnen zijn en worden om te lezen.

Ook uit de analyse van de leesgesprekken, waarin gekeken is naar vijf verschillende categorieën, is gebleken dat het grootste gedeelte van de leerlingen gemotiveerd raakt door interesse. Dit wordt bepaald aan de hand van het genre, thema of onderwerp van het boek dat hen erg aanspreekt. Daarnaast worden veel leerlingen gemotiveerd door de nieuwsgierigheid, dit wordt opgeroepen door de titel en de voorkant van het boek.

Uit het praktijkonderzoek is gebleken dat de leesgesprekken zelf, de uitdaging en motivatie van de meerbegaafde leerlingen niet bevorderd, maar de informatie die verworven wordt tijdens het gesprek wel. Uit de gesprekken blijkt bijvoorbeeld dat er te weinig boeken aanwezig zijn die aansluiten op de interesse van de leerlingen. Er wordt hier gesproken over de immateriële leesomgeving (Oosterloo & Paus, 2010). Als leerkracht kan er nu ingespeeld worden op deze behoeften van de leerlingen.

Zou je iets in de klas willen hebben, waardoor jij meer zin krijgt om te lezen en waardoor je het ook leuker vindt?	
	Een groot bord waarop staat: ga lezen. Nee, haha. Uh, wat leukere boeken toch wel, want ik vind niet meer dat er niet echt meer leuke boeken zijn.

Daarnaast speelt de leesomgeving ook een belangrijke rol bij motivatie. Vanuit de theorie blijkt dat de leerlingen een materiële leesomgeving nodig hebben (Oosterloo & Paus, 2010). Dit is een omgeving waar de leerlingen zich terug kunnen trekken. Tijdens de leesgesprekken werd dit ook een paar keer benoemd. Uit het praktijkonderzoek blijkt dat de leerlingen dit nodig hebben om de motivatie te kunnen bevorderen.

En waar zit je dan het liefst?	
	Op een bank in de klas, niet dat die er is..
	Aah. Een mini stoel, haha. Nee, gewoon een lekkere stoel.

Wat betreft de uitdaging wordt het complexer. Zoals eerder werd beschreven is uitdagen voor mij de leerlingen prikkelen en uitnodigen om te gaan lezen. De leerlingen kunnen door de verschillende soorten boeken en teksten, oftewel de materiële leesomgeving, geprikkeld en uitgenodigd worden

om te lezen. Echter ben ik van mening dat motivatie en uitdaging in dit geval samen gaan: zonder drijfveer om te gaan lezen, wordt de leerling ook niet snel geprikkeld en uitnodigt om een boek of tijdschrift te pakken en te gaan lezen.

Hoe bied ik meerbegaafde leerlingen uitdaging op het gebied van leesonderwijs?

Meerbegaafde leerlingen kan ik uitdaging bieden op het gebied van lezen door aan te sluiten bij de interesses van de leerlingen. Dat betekent dat er een gevarieerd aanbod van boeken moet zijn. Door de leesgesprekken te voeren kan er achterhaald worden welke boeken de leerlingen graag lezen. Aan de hand van deze informatie kan het aanbod van de boeken afgestemd worden op de interesses van de leerlingen. Enkele voorbeelden uit de gevoerde leesgesprekken hoe er aangesloten kan worden op de interesses van deze leerlingen zijn:

"Dat soort boeken." Wat voor boeken zijn dat?	
	Uhm, spannende avontuurlijke boeken.

Wat voor boeken vind je leuk?	
	Nou, uh, dat is een apart geval. Ik vind geen boek leuk, alleen als ik er één heb die ik leuk vind, dan lees ik graag. Alleen meestal boeken die tegelijkertijd een beetje detectiveachtig is en aan de andere ook beetje zoals Tweede Wereldoorlog en gewoon waar een beetje actie in zit. En niet van: 'en toen was de hond weggelopen.'

Onder een gevarieerd aanbod versta ik een heel breed aanbod, van tijdschriften tot gedichtenbundels en van strips tot informatieboeken. Op deze manier wordt er ook tegemoet gekomen aan de behoeften van de leerling. Vanuit de theorie blijkt dat het voeren van individuele leesgesprekken voor de meeste relevante informatie zorgt (Berends, 2013). Aan de hand van die informatie kan er een gedetailleerd plan gemaakt worden om aan de behoeften van de leerlingen te voldoen. Door middel van deze informatie kunnen de leerlingen uitgedaagd worden door de leerkracht. Echter ben ik van mening dat het aanbieden van verschillende werkvormen hier ook een belangrijke rol in speelt. Tijdens de leesgesprekken kwam er meerdere keren de werkvorm 'ontspannen/ relaxed lezen' naar voren. Voor de leerlingen is dit een werkvorm waardoor ze geprikkeld en uitgenodigd worden om lezen en worden daardoor ook gemotiveerd.

Uit de analyse van het praktijkonderzoek wordt er een paar keer gesproken over uitdaging. Er wordt dan voornamelijk gesproken over moeilijke woorden in boeken, waarbij ze na moeten denk en op zoek moeten gaan naar de betekenis van het woord. Hieruit blijkt dat de leerlingen uitgedaagd kunnen worden door het aanbieden van boeken dat "boven het niveau" van de leerlingen ligt. Hierdoor moeten ze als het ware hun tanden ergens inzetten.

Uhm, vind je dat er genoeg uitdaging zit in het lezen?	
	Nou soms ,want dan zitten er moeilijke woorden in. Dan ga je bijvoorbeeld naar de bibliotheek zoeken of op internet.

10.3 Discussie en aanbevelingen

In de discussie wil ik ingaan op de manier waarop het onderzoek is verlopen. Er wordt kritisch terug gekeken op de aanpak die bij het onderzoek heeft plaatsgevonden en daar zullen kanttekening bij geplaatst worden (Kallenberg, 2012).

Vooral het praktijkonderzoek was relatief klein, omdat er maar zeven leerlingen als proefpersoon werden gebruikt. Het is een mogelijkheid om gebruik te maken van een controle groep. Hierdoor kan, nadat de leesgesprekken gevoerd zijn, gecontroleerd worden hoeveel invloed het leesgesprek heeft op de motivatie en uitdaging van de leerlingen. Omdat ik mij vooral heb gericht op het voeren en analyseren van de leesgesprekken is de controlegroep er niet van gekomen.

De betrouwbaarheid van het onderzoek was groter geweest als ik de interpretaties van de leesgesprekken had getoetst door iemand anders de filmfragmenten te laten bekijken en analyseren. Er was dan sprake geweest van inter-beoordelaars betrouwbaarheid. Het is mij niet gelukt om dat binnen dit onderzoek te doen, omdat ik mij geconcentreerd heb op de invloed van de leesgesprekken op de motivatie en uitdaging bij meerbegaafde leerlingen.

Een andere aanbeveling voor een vervolgonderzoek is dat het onderzoek wordt voortgezet met een groter aantal kinderen. De gesprekken kunnen dan ook geanalyseerd worden op motivatie en uitdaging, maar dan bijvoorbeeld met verschillende uitgangspunten en meer categorieën. Deze categorieën kunnen dan bijvoorbeeld gericht zijn op intrinsieke, extrinsieke en instrumentele motivatie. Echter moeten dan de analyses verwerkt worden in ATLAS TI. Dit geeft een concreter beeld van de invloed van leesgesprekken op de motivatie en uitdaging van de leerlingen.

Binnen het onderzoek viel mij op dat meisjes meer gemotiveerd lijken te zijn dan jongens. Het is interessant om een vervolgonderzoek over leesgesprekken te starten dat betrekking heeft het verschil tussen jongens en meisjes en in hoeverre meisjes meer gemotiveerd zijn om te lezen dan jongens en waar dat aan ligt.

Een essentieel onderdeel van het voeren van leesgesprekken is de vraagtechniek. Dit is tevens een aanbeveling voor een vervolgonderzoek. Welke vragen kunnen er het beste gesteld worden, zodat de meest relevante informatie verworven wordt. Tevens is het daarbij belangrijk om ook gericht te kijken naar het doorvragen tijdens het voeren van een leesgesprek. Een voorbeeld hiervan is:

Hé.. , wat vind je van lezen?	
	Als het maar een leuk boek is vind ik het goed.

Ik had hier door kunnen vragen met: "Wat vind je een leuk boek?" Hierdoor had ik meer informatie kunnen verwerven.

Graag wil ik de scholen adviseren om met de leerlingen leesgesprekken te voeren om op deze manier er achter te komen hoe de leerlingen het lezen ondergaan en ervaren. De leerkrachten zullen zich op dat moment realiseren dat het waardevolle en relevante informatie oplevert en dat ze op deze manier beter aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen kunnen voldoen. Daarnaast is het ook een pluspunt dat je met de leerlingen een persoonlijk gesprek hebt en dit bevorderd de band met de leerling.

Concrete aanbevelingen voor de leerkrachten, naar aanleiding van de gevoerde leesgesprekken, om ervoor te zorgen dat deze leerlingen gemotiveerd zijn om te gaan lezen zijn: zorgen voor boeken die aansluiten op de interesses en de belevingswereld van de leerlingen. Een rijke leesomgeving met bijvoorbeeld een lekkere stoel of zitzakken, zodat de leerlingen zich even lekker terug kunnen trekken en boeken die aansluiten of boven het niveau van de leerlingen liggen, zodat ze uitgedaagd worden.

Biografie

Berends, R. (2013). *Leesgesprekken*. Het Blad, jaargang 12, nummer 3.

Berends, R. (2011). *Begrijpend leesonderwijs: zin en onzin.* Tijdschrift Taal, jaargang 2, nummer 1.

Berends, R., Oosterloo, A. & Singelsma, J. (2013). *Leesgesprekken.* Utrecht/ Enschede: SLO

Boer, E de., Poel, J. & Schouten, E. (2011). *Excellentie in ontwikkeling. Werken met een persoonlijk leerplan.* Uitgever: VSLPC.

Dijkstra, R en Munnik, C de (2007. *De adaptieve basisschool.* Utrecht: APS.

Dijkstra, R. (2000). *Ieder op zijn eigen wijs. Over de basisbehoefte autonomie.* Utrecht: APS.

Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2000). *The 'what' and 'why' of goal pursuits. Human needs and the self-determination of behavior*. *Psychological Inquiry.*

Delfos, M. (2010). *Luister je wel naar mij?* Amsterdam: SWP.

Chambers, A. (2012). *Leespraat. De leesomgeving. Hoe volwassenen kinderen kunnen helpen meer te genieten van boeken.* Den Haag: Biblion Uitgeverij.

CITO. *Primair onderwijs lees- en onderwijsvolgsysteem. DMT en AVI. Groep 3 t/m 8.* http://www.cito.nl/onderwijs/primair%20onderwijs/alle_producten/drie_minuten_toets_en_avi

Coillie, J. van (1999). *Leesbeesten en boekenfeesten*. *Hoe werken (met) kinder- en jeugdboeken?* Leuven: Davidsfonds/ Infodok.

Fun, A. (2014) *Het verschil tussen meer- en hoogbegaafdheid.* http://andrefun.nl/het-verschil-tussen-meer-en-hoogbegaafdheid/

Förrer, M. & Mortel, K. van de (2010). *Lezen…Denken…Begrijpen! Handboek begrijpend lezen in het basisonderwijs.* Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en Advies.

Haan de, M., & Kok, W.A.M. (1990). *Hoe motiveer je kinderen tot lezen?* Utrecht: ISOR/Rijksuniversiteit.

Hoogeveen, M., M. Seelen & A. Wijnbergh (2002). *Taal in beeld. Een onderwijsaanbod voor het taalonderwijs, en in bijzonder het schrijfonderwijs, in de vrijeschool voor kinderen van 4-12.* Enschede: SLO.

Huizenga, H. (2010). *Taal en didactiek. Aanvankelijk en technisch lezen.* Groningen/Houten: Noordhoff uitgevers.

Isreals, Marthe G. (2006). *Lezen? Ja, graag*. http://ingitur-archive.library.uu.nl/studenttheses/2006-0324-083745/scriptie%20marte.pdf

Kallenberg, T. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren.* Utrecht/Zutphen: Thiememeulenhoff.

Kessel, van A. (2009). *Topdown leren. Onmogelijk uit te leggen als je niet weet wat bottom-up leren is.*
Lemaire, C. (2004) *Lezen doen we samen. De praktische consequenties van onderzoek naar leesgedrag en leesbevordering.* Amsterdam: Stichting Lezen.

Peters, L.W.H. (2012) *Samenvatting: Searching for similarities: transfer-oriented learning in health education at secondary schools.* http://dare.uva.nl/document/444359

Tellegen, S. & Catsburg, I. (1987) *Waarom zou je lezen?* Groningen: Wolters- Noordhoff.

Veenman, M.V.J. (2013) *Didactiefonline. Metacognitie bepaalt leerresultaat.*
http://www.didactiefonline.nl/blog-blonz/11701-metacognitie-bepaalt-leerresultaat

Vernooy, K, (2001) *Leerlingen worden lezers door te lezen! Stillezen warm aanbevolen.* Leesgoed, jaargang 1, nummer 3.

Vriens, J. (2010) *'Dus jij wil mij dwingen om te lezen! Of: we moeten al zoveel!*' Leesgoed 2010, nummer 2.

Bijlage 1

Hieronder staan allereerst de opgestelde vragen voor het interview vermeld. Vervolgens de uitwerkingen van de interviews met de leerkrachten.

1. Hoe begeleidt u leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen (AVI- plus + hoge DMT)?
2. Wat doet u om de leesontwikkeling van deze leerlingen te bevorderen?
3. In hoeverre speelt volgens u uitdaging en motivatie hierin een rol?
4. Vindt u dat deze leerlingen voldoende uitdaging krijgen?
5. Hoe zorgt u ervoor dat deze leerlingen voldoende uitdaging krijgen?
6. Denkt u dat deze leerlingen voldoende gemotiveerd zijn? Waaraan ziet u dat?
7. Hoe motiveert u deze leerlingen, zodat ze lezen leuk (blijven) vinden?
8. Hoe ziet de leesomgeving in de klas eruit dat de leerlingen stimuleert tot lezen?
9. Is deze leesomgeving stimulerend genoeg voor deze leerlingen?

Uitwerkingen van de interviews met de leerkrachten. In de rechtse kolom de uitgeschreven versie van het gesprek. In de linkse kolom in steekwoorden de kern van de gegeven antwoorden.

H. van Ham

	E: Hoe begeleidt u leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen?
Grote groep Weinig individuele begeleiding.	H: Door de huidige, grote combinatie is er weinig tot geen individuele begeleiding, tenminste in mijn begrijpend leesles, voor zulke kinderen. Voor het technisch lezen moet je bij mijn collega zijn. De begrijpend leeslessen, die dit jaar onder mijn supervisie vallen, worden door hen voornamelijk zelfstandig gemaakt en later klassikaal besproken.
	E: Dus als ik het goed begrijp heeft u vanwege de grote groep weinig tijd om de meerbegaafde leerlingen individueel te begeleiden?
	H: Dat klopt ja.
	E: Wat doet u om de leesontwikkeling van deze leerlingen te bevorderen?
Nieuwsgierig en enthousiast maken.	H: Het is belangrijk dat de leerlingen nieuwsgierig worden gemaakt naar verhalen en boeken. Daarnaast is het elke dag enthousiast voorlezen een belangrijk element.
	E: Kunt u uitleggen waarom dit volgens u een belangrijk element is?
Aanraking brengen met boeken.	H: Op deze manier komen de leerlingen in aanraking met boeken en verhalen. Ze ondergaan dat lezen ook erg leuk kan zijn en dat wordt overgebracht door mijn enthousiasme.
	E: In hoeverre speelt volgens u motivatie en uitdaging hierin een rol?
	H: Ik denk dat het een minder belangrijke rol speelt dan bij ‘slechter’ lezende kinderen, maar het speelt natuurlijk wel een grote rol.

	E: Waarom speelt het bij meerbegaafde leerlingen ook een grote rol?
Leerlingen hebben uitdaging nodig om lezen leuk te blijven vinden.	H: Omdat deze leerlingen ook uitdaging in het lezen moeten hebben, zodat ze het leuk blijven vinden. Daarnaast moeten de leerlingen gemotiveerd blijven en dat gebeurt in combinatie met de uitdaging die geboden moet worden.
	E: Vindt u dat deze leerlingen voldoende uitdaging krijgen?
	H: Het gaat, maar het kan altijd beter.
	E: Hoe zorgt u ervoor dat deze leerlingen voldoende uitdaging krijgen?
Uitdaging door boeken naar hun interesse en verschillende werkvormen.	H: Door ervoor te zorgen dat er boeken zijn waar hun interesse naar uit gaat. Belangstelling tonen voor wat ze lezen, om op deze manier achter hun interesse en motivatie te komen. En een andere manier is door de leerlingen een korte presentatie te laten geven als een soort vertelbeurt. Ze vertellen dan kort over het boek dat ze aan het lezen zijn/ gelezen hebben.
	E: U zegt dat het bieden van uitdaging altijd nog beter kan. Hoe zou u dit willen/ kunnen verbeteren?
Meer variatie in boeken.	H: Door meer gevarieerde boeken in de klas te hebben die de leerlingen aanspreekt op hun interesses en varieert in moeilijkheidsgraad. Met gevarieerde boeken bedoel ik dan: strips, informatieboeken, tijdschriften etc. Op deze manier is er voor ieder wat wils.
	E: Denkt u dat de leerlingen op dit moment voldoende gemotiveerd zijn?
	H: Ja zeker.
	E: Waaraan ziet u dat?
Gedreven om boeken te lezen.	H: Het enthousiasme waarmee ze de boeken verslinden.
	E: We hebben het nu over de motivatie en uitdaging van de leerlingen gehad. Graag wil ik nu een overstap maken naar de leesomgeving in de klas. Hoe ziet de leesomgeving in de klas eruit die de leerlingen stimuleert tot lezen?
Leesomgeving niet aantrekkelijk wegens gebrek aan ruimte.	H: Hmm, ik vind de leesomgeving niet zo aantrekkelijk door gebrek aan ruimte. Zoals je ziet staan boeken op de kast en achter in de klas staat een bak met daarin Donald Ducks.
	E: Maar vindt u de leesomgeving stimulerend genoeg?
Leeshoek met zitzakken.	H: Ik vind het wel stimulerend genoeg. Maar een fijne leeshoek met zitzakken zou toch prettiger zijn, maar zoals ik al zei is daar geen ruimte voor.

C. van Reenen

	E: Hoe begeleidt u de leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen?
	C: Wat versta je onder meerbegaafd zijn op het gebied van lezen?
	E: Leerlingen die het AVI-plus niveau hebben bereikt en hoog scoren op de DMT toets.
Vrijheid in boekkeuze. Uitdaging door moeilijke opdrachten.	C: Oké. Bij ons in de klas hebben ze een vrije keuze in boeken. Ze worden uitgedaagd door het werken met moeilijke opdrachten achter de computer.
	E: En wat voor moeilijke opdrachten zijn dat dan?
Acadin, aangepast op interesse en	C: Wij werken met Acadin en daar kunnen de leerlingen zelf opdrachten kiezen die bij hun niveau en interesse past.

niveau = uitdaging.	
	E: Zijn er nog andere dingen die u doet, waardoor de leesontwikkeling wordt bevorderd?
Kidsweek.	C: Ja, natuurlijk. Deze kinderen lezen onder andere de weekkrant Kidsweek. Dit is een krant dat een link maakt naar begrijpend lezen, maar doet dit door de actualiteit erbij te betrekken. Daarnaast lezen boeken op een hoger niveau, hierin staan bijvoorbeeld moeilijke woorden.
	E: Oke! Vooral de weekkrant lijkt mij gelijk ook erg leerzaam.
Actualiteit erbij betrekken.	C: Dat is ook zo. Ze worden op een leuke manier aan het lezen gezet en blijven te gelijkertijd op de hoogte van de belangrijkste en leukste gebeurtenissen.
	E: In hoeverre speelt volgens u uitdaging en motivatie een rol bij het bevorderen van de leesontwikkeling?
Lezen graag hebben daardoor weinig stimulatie nodig.	C: Ik denk in redelijke mate. Naar mijn idee lezen ze toch al graag, dus ze hoeven niet echt meer gestimuleerd te worden. En ze gaan graag en zelfstandig aan de slag.
	E: Hoe motiveert u deze leerlingen, zodat ze lezen leuk blijven vinden?
Motiveert weinig, omdat zelf al gemotiveerd zijn.	C: Haha, om eerlijk te zijn motiveer ik ze niet echt, ze gaan uit zichzelf lekker lezen.
	E: Oké. En hoe zit dat met de uitdaging?
Uitgedaagd door opdrachten op de computer, kidsweek en teksten op niveau.	C: Het is wel belangrijk dat de leerlingen uitgedaagd worden. Dit doen wij vooral door opdrachten op de computer, Kidsweek en teksten op een hoger niveau.
	E: Het is wel een gevarieerd aanbod, maar vindt u dat deze leerlingen voldoende uitdaging krijgen?
	C: Ja.
	E: We hebben het net gehad over motiveren en uitdagen van de leerlingen, maar nu wil ik graag een overstap maken naar de leesomgeving in de klas. Hoe ziet de leesomgeving in de klas eruit?
Leesomgeving: gevarieerde leesboeken en allerlei categorieën.	C: Er zijn verschillende bakken met verschillende soorten boeken. Ook zijn er meer dan voldoende leesboeken in allerlei categorieën waar de leerlingen vrij in mogen lezen.
	E: Als ik het goed begrijp zijn er genoeg leesboeken die aansluiten op de verschillende interesses van de leerlingen?
	C: Ja.
	E: Is volgens u deze leesomgeving stimulerend genoeg voor deze leerlingen?
Leesomgeving is stimulerend genoeg.	C: Naar mijn idee wel.

N. Pijl

	E: Hoe begeleidt u leerlingen die meerbegaafd zijn op het gebied van lezen?
Voldoende leesmateriaal op niveau en programma Acadin.	N: Het is belangrijk dat ervoor gezorgd wordt dat er genoeg te lezen is op het niveau van de leerlingen. Daarnaast werken deze leerlingen ook vaak op de computer met het programma Acadin.
	E: Zijn dat dan ook gelijk de dingen die u doet om de leesontwikkeling van de

	leerlingen te bevorderen of zijn er nog andere dingen?
	N: Dat klopt ja.
	E: In hoeverre speelt volgens u uitdaging en motivatie hierin een rol?
Diverse soorten boeken en opdrachten.	N: Als er genoeg te lezen is, diverse soorten boeken en opdrachten bijvoorbeeld werkstukken. Dan worden de leerlingen naar mijn idee meer gestimuleerd.
	E: Bedoelt u dat als er een gevarieerd aanbod is in boeken en activiteiten dat de leerlingen meer motivatie krijgen?
	N: Ja, dat merk ik wel in de klas.
	E: Denkt u deze leerlingen voldoende gemotiveerd zijn?
	N: Ja zeker.
	E: Waaraan ziet u dat?
Leerlingen willen graag aan de slag met Acadin en extra opdrachten.	N: Ze lezen graag. Acadin wordt erg gewaardeerd en extra opdrachten ook. Ze zijn dan erg enthousiast en willen dan graag aan de slag.
	E: En vindt u dan ook dat de leerlingen voldoende uitdaging krijgen in de klas?
	N: Ik merk niet dat ze te kort komen.
	E: Waar merkt u dat aan?
Geconcentreerd. Om hulp vragen.	N: Ze zijn geconcentreerd aan het lezen. En bij moeilijke dingen, zoals bij Acadin stellen ze vragen over wat ze niet begrijpen of moeilijk vinden.
	E: Hoe zorgt ervoor dat deze leerlingen voldoende uitdaging krijgen?
	N: Zoals ik net al zei: zorgen voor voldoende aanbod. Strips, studieboeken over allerlei onderwerpen, tijdschriften en leesboeken op hoog AVI niveau maar dan wel aangepast aan de leeftijd.
	E: Oké! Denkt u dat de leesomgeving ook invloed heeft op de motivatie en leesbevordering van de leerlingen?
	N: Ja, dat denk ik wel.
	E: Hoe ziet de leesomgeving bij u in de klas eruit?
Veel aanbod, aanspreken en prikkelen om te gaan lezen.	N: Heel veel aanbod en het moet toegankelijk zijn voor alle leerlingen. Het is belangrijk dat er voor alle leerlingen iets is dat hen aanspreekt, dat ze prikkelt om dat te gaan lezen.
	E: Is deze leesomgeving stimulerend genoeg voor deze leerlingen?
Acadin een groot pluspunt.	N: Van wat ik merk wel ja. Vooral de talige opdrachten bij Acadin zijn een groot pluspunt.

Bijlage 2: Observatieformulier lezen

Groep:

Tijdens het lezen:

- Is het stil
- Worden er boeken geruild
- Lezen **alle** kinderen effectief
- Hebben de kinderen spullen die met lezen te maken hebben op tafel
- Hebben de leerlingen andere spullen op tafel

De leerkracht:

- Observeert de leerlingen
- Maakt notities tijdens het lezen
- Houdt bij welke boeken de kinderen lezen
- Heeft de leesniveaus op tafel liggen
- Laat een leerling hardop lezen
- Helpt kinderen met het kiezen van een boek
- Geeft extra leeshulp
- Voert gesprekjes over boeken
- Nodigt kinderen uit hun boek te promoten
- Leest zelf een boek
- Is enthousiast over boeken
- Bespreekt boeken
- Geeft feedback aan de groep
- Geeft complimenten
- Heeft een stimulerende leesomgeving in de klas gemaakt

Wat valt er op in de groep?

Bijlage 3

Naam: **Groep:** **Leerkracht:** **Vraag/aandachtspunt:**	
	Vertel eens. Lees je graag? Wat lees je dan?
Interesse	
	Lees je thuis ook? Word je voorgelezen? Ga je naar de bieb?
Leesomgeving (thuis)	
	Vertel eens iets over lezen op school.. Wanneer? Waar zit je dan? Wat doet de juf of meester eraan dat je leest?
Leesomgeving (school)	
	Welk boek lijkt jou interessant? (Pak maar een boek/tekst.) Kun je eens uitleggen waarom dit boek jou aanspreekt? Wanneer/waarvoor zou je deze tekst lezen? Hoe kies je een boek? *(stiltes kunnen ook veel vertellen…)*
Teksten/tekstkenmerken (onderwerp, structuur, woord/beeld, kenmerken verhalen/poëzie)	
Leestaken (informatieve teksten,instructies, betogende teksten, verhalen, poëzie)	
Leesfuncties (om te genieten, te leren, te snappen, ….)	
	Vraag/aandachtspunt
Antwoord?	
Observatie	
Ontdekking/afspraak	

Bijlage 4

Toelichting kleuren analyse:
Nieuwsgierigheid *uitdaging* *afleiding* *betrokkenheid* *interesse*

Leerling 1 - Lotte	
Je ziet hier heel veel boeken liggen en nu is eigenlijk mijn vraag: "Lees je graag?"	
	Heel graag. Ik lees weleens stiekem 's avonds.
Zoo! Kan je daar eens wat meer over vertellen? Wat lees je dan?	
	Ik lees heel veel dikke boeken en meestal dan hele series.
Dus je leest thuis ook heel veel?	
	Ja.
En waar lees je dan?	
	Uhm, in mijn bed lees ik heel graag. Ik lees weleens op de bank, heel relaxed.
Ooh lekker. En word je ook nog weleens voorgelezen?	
	Hmmm, nee nooit.
Maar je leest best wel veel, eigenlijk gewoon heel veel. Hoe kom je dan aan die boeken?	
	Uh, soms koop ik ze in de winkel. Soms koop ik ze op mijn telefoon, dan kan ik ze op mijn telefoon lezen. Of dan koop ik ze op de Ipad en kan ik ze op de Ipad lezen.
Ga je ook weleens naar de bibliotheek?	
	Ja soms, alleen meestal gaan mijn zussen ook mee en die zoeken dan ook boeken uit, maar dan zijn ze heel druk en dan vergeten we altijd het boek terug te brengen.
En dan heb je ze te lang thuis en dan moet je een boete betalen.	
	Ja.
Hoe vind je het lezen op school?	
	Uhm, ik vind het wel leuk op zich alleen soms word je weleens afgeleid want dan praten ze door de klas heen. Of als je heel lang zit dan krijg ik pijn in mijn rug weleens. Maar ja daar heeft niet iedereen last van denk ik, maar ik wel.
Enne wanneer lees je het liefste in de klas?	
	Uhm, als het stil is natuurlijk. Of als we als we heel hard moeten nadenken ofzo dan vind ik het wel fijn als ik mag lezen.
Dan kan je even lekker ontspannen?	
	Ja.
En meestal zit je dan denk ik aan je tafel, maar waar zit je nog meer?	
	Ik zit heel graag onder mijn tafel. Uhm, of op een lekkere zachte stoel.
Oke, uhm. Wat doet de juf (ik of juf H.) als jij aan het lezen bent?	
	Uhm, schriften nakijken of kinderen helpen die

	sommige dingen nog moeilijk vinden.
En doet de juf ook weleens iets om jou te helpen met lezen?	
	Uhm.. Ja dat denk ik wel.
Hoe zou je willen dat de juf jou helpt?	
	Uhm.... Nou dat weet ik eigenlijk niet.
Kan ze iets doen waardoor jij het leuker vindt in de klas? Waardoor je meer, nog meer plezier in het lezen krijgt?	
	Uhm.... nou gewoon, uhm.
Als je geen antwoord weet mag je dat ook gewoon zeggen hoor.	
	Naja, ik denk om soms even af en toe even gewoon relaxed te lezen, dat vindt iedereen wel leuk. En dan zit iedereen op een apart plaatsje enzo. Alleen moeten ze dan wel beloven om dan niet te gaan praten, want dan is het meestal dat ze weer terug naar hun plaats moeten...
Ja, oke! Je ziet hier heel veel boeken liggen, je zit er al de hele tijd naar te kijken.	
	Ja.
Als je nu eens naar al die boeken kijkt, het zijn heel veel verschillende, welke lijkt jou dan het interessantst?	
	Uhm, blauwe plekken.
Die mag je dan even pakken. Kun je eens uitleggen waarom dit boek jou aanspreekt?	
	Uhm, de titel dat maakt mij wel nieuwsgierig en de schrijver vind ik ook wel erg goed.
Wat maakt dat de titel jou nieuwsgierig maakt? Wat roept dat bij jou op?	
	Nou blauwe plekken dat kan zijn dat je gepest of geslagen wordt door je ouders. En dat soort boeken trekt mij wel aan.
Wanneer zou je dit boek gaan lezen?	
	Als ik er tijd voor heb en als het stil is ofzo.
Is er dan ook nog een speciale plek waar je zou willen gaan lezen?	
	Uhm ja, onder mijn tafel.
Haha, DE plek waar je het liefst leest.	
	Ja.
Maar er liggen hier heel veel boeken en je kiest die. Hoe kies je nou een boek?	
	Uhm, nou ik kijk meestal eerst naar de schrijver en dan weet ik meestal wel wat ik leuk vind. En soms maakt de titel mij ook wel nieuwsgierig.
Zijn er nog meer dingen waardoor je voor een boek kiest?	
	Uhm ja, ik lees meestal de achterkant.
En wanneer is het voor jou dan de doorslag, je hebt de achterkant gelezen, dit boek ga ik lezen!	
	Wanneer ik echt weet dat ik het wil, want soms lees ik een stukje in het boek en dan meestal denk ik dan dit is het wel. Bijvoorbeeld soms is het een leuke

	achterkant, een leuke voorkant, maar dan is het boek van binnen helemaal niks.
Oké. Uhm, ik denk dat je genoeg motivatie hebt om te lezen, want je vind lezen zo leuk.	
	Ja.
Vind je dat er ook nog genoeg uitdaging wordt gegeven?	
	Uhm, ja op zich wel.
Hoe wordt dat gegeven? Hoe word je uitgedaagd bij lezen?	
	Uhm, door moeilijke woorden.
Oké!	

Leerling 2: Fenne	
Je zei net al dat je lezen heel leuk vindt.	
	Ja!
Wat vind je daar nou zo leuk aan?	
	Nou ik hou van avonturenboeken, want meestal als iemand schrijft weet je niet hoe het eindigt. En dan is het altijd heel spannend en als het dan tijd is moet je precies op dat spannende stuk stoppen.
Oké. Lees je thuis ook?	
	Ja, heel vaak!
Heel vaak? Hoe vaak is heel vaak?	
	Uhm, ik lees eigenlijk iedere avond wel, minimaal een kwartier of overdag pak ik een strip. En meestal lees ik langer dan dat de bedoeling is.
En wat vinden je ouders daarvan?	
	Niet zo fijn, maar ja.
Daar kunnen ze niks aan doen. Word je ook nog weleens voorgelezen?	
	Uhm, nou soms lezen we thuis nog wel eens een stuk uit de Bijbel. Maar nee, ik word niet vaak voorgelezen. Ik lees vaker voor aan mijn zussen.
Vind je dat leuk?	
	Ja.
Wat vind je daar zo leuk aan?	
	Nou, je kan allemaal van die grappige stemmetjes doen en dan is het zo grappig als ze zo lekker tegen je aan zitten en dat ze het dan grappig vinden.
Hé, maar je zegt dat je heel vaak leest. Hoe kom je aan die boeken?	
	Uhm, die koop ik vaak op rommelmarkten of in een boekenwinkel of ik krijg ze voor mijn verjaardag want ik vraag altijd wel een boek. En zelf vind ik series leuker dan één enkel boek.
Ga je ook weleens naar de bieb?	
	Heel vaak!
Enne, hoeveel boeken neem je dan mee?	
	Uh, meestal gebruik ik het pasje van mijn moeder en daar kunnen zo'n twaalf boeken op.

Oké, maar daar heb je gigantisch veel boeken. Hoe kan je daar het juiste boek kiezen?	
	Uhm, ik lees meestal of de eerste bladzijde of de achterzijde en als het mij een leuk boek lijkt dan neem ik hem mee naar huis en dan ga ik hem thuis lezen.
Kan je ook iets vertellen over het lezen op school?	
	Uhm.... ja op school lezen we weleens ontspannen en dat is super leuk, want dan kan je zitten waar je wil! En dan hoor je wel geroezemoes, maar dan is het niet vlak achter je ofzo en kan je veel fijner lezen. En dan zie je precies hoe het boek gaat, anders mis je weleens een stukje en dat is dan niet fijn.
Wanneer lees je in de klas?	
	Als de juf het zegt, haha.
Oké, en op welke momenten is dat?	
	Uh, meestal of na de geschiedenisles of als we tijd hebben of met taal. Of als je iets voor jezelf mag gaan doen mag je meestal lezen.
Wat doet de juf eraan in de klas dat je aan het lezen bent?	
	Die vraag snap ik niet.
Wat doet de juf als je aan het lezen bent om jou te helpen dat het leuker wordt, zodat je meer gemotiveerd wordt?	
	Uhm... meestal.... is het dat je je eigen boeken ook mag kiezen. Dus dat ze niet een boek op je tafel legt van nou dit moet je lezen en pas als je het uit hebt mag je bij mij een nieuw boek vragen. Het is wel dat je zelf je boeken mag uitkiezen en als je het niet leuk vindt mag je hem ook weer ruilen.
En dat zorgt ervoor dat jij lezen leuk vindt?	
	Ja, want als ik een boek gedwongen moet dan is meestal de grote kans dat ik het al niet leuk vind.
Nou, net zei je al: "Wat veel boeken, wat doen die daar?"	
	Ja.
Kijk eens even goed rond op die tafel, je mag even gaan staan als je denkt dat je het dan beter kan zien, welk boek lijkt jou interessant? En pak dat boek eens.	
	Nou, deze lijkt mij wel leuk. Uhm, mij lijken deze twee ook wel spannend. En zelfs hou ik soms ook wel van strips, maar zelf ben ik ook meestal van de dikke boeken.
Oké.	
	Maar de Donald Duck vind ik leuk en de Tina's.
Oké, als je een boek moet kiezen.. welke kies je dan als eerst?	
	Dan denk ik.....verdacht.
Oké, pak hem maar even. Kun je eens uitleggen waarom je dit boek hebt gekozen?	
	Nou, verdacht.. ik zie.. het lijkt mij een leuke voorkant. Uhm, er staan twee meisjes op en achter staat een

	best boos gezicht. En meestal is verdacht ofzo ook dat je bijvoorbeeld dat je wordt verdacht van diefstal door de politie en ik heb een grote fantasie dus dat fantaseer ik nu. En dan lijkt mij dat best spannend of dat wel waar is en of dat iedereen haar ofzo gaat beschuldigen dat ze iets gestolen heeft.
Dit is jouw fantasie. Jij denkt dat dat gaat gebeuren aan de hand van de voorkant.	
	Ja.
Ja, maar dan weet je nog niet....	
	Nee, en dat maakt het weer spannend.
Oké!	
	Soms heb je wel gelijk en soms niet.
Dus jij ziet een boek, je kijkt naar de voorkant en je denkt: nou, dit zou misschien wel het verhaal kunnen zijn dat erbij hoort, ik ga hem lezen.	
	Meestal ga ik eerst nog even de achterkant lezen en als het mij dan een beetje spannend maakt, dat het mij leuk lijkt, dan ga ik hem meestal wel lezen.
Oké. Wanneer zou jij dit boek kiezen of waarvoor?	
	Uhm, mij lijkt het wel gewoon lekker om in de klas te lezen, want thuis is het meestal zo als je niks te doen hebt kan je gewoon een boek pakken en gaan lezen. Maar op school is het meestal alleen als er tijd voor is en dan moet je ook echt stoppen als er iets te doen is. En soms... dan ben je net aan het lezen en dan komt het weekend eraan, dan moet je weer naar huis en dan ben je heel benieuwd wat er gaat gebeuren.
Denk jij dat er genoeg uitdaging is in de klas met lezen?	
	Uh, nou we hebben dat ontspannen lezen weleens, dat is wel heel leuk. Maar zelf denk ik dat het misschien ook weleens leuk is als we met de klas ofzo allemaal in hetzelfde boek ofzo een dag lezen en dat we dan omstebeurt een stukje voorlezen.
Oké, dat zou voor jou een uitdaging zijn? Dat zou je leuk vinden?	
	Ja, maar het hoeft natuurlijk niet. Maar het lijkt mij wel grappig.
Uhm, ik ben nu best wel nieuwsgierig.. Jij hebt dat boek gekozen, hoe ga je dat dan lezen?	
	Nou meestal ga ik dan ergens lekker zitten. Thuis ga ik in de zitzak zitten bij de kachel of op mijn eigen kamer, want dan mogen mijn zusjes niet bij mij komen en dan lees ik meestal héél lang totdat ik of het boek uit heb of ik zeg van het is nu wel even genoeg.
Als je het even zat bent en dan ga je even wat anders doen.	
	Ja.
Oké, dankjewel!	

Leerling 3: Sem	
Hé.. , wat vind je van lezen?	
	Als het maar een leuk boek is vind ik het goed.
Dan vind je het goed.. Lees je thuis ook weleens?	
	Ja.
En wat lees je?	
	Uhm, het leven van een loser. Dat is gewoon een dik boek, denk net als dit boek. Dat is het verhaal van iemand en die is egoïstisch en dat is grappig.
Oké, lees je graag?	
	Uhm... nee niet bepaald. Ik lees weleens, maar ik lees niet zo van: ja, nu wil ik gaan lezen!
Hoe komt dat?	
	Omdat ik meer verslaafd ben aan de computer, haha.
Haha, thuis lees je dan weleens?	
	Ja.
Weleens, hoe vaak is dat?	
	Eens in de zoveel tijd.
Oké, dus dat is echt niet zo heel vaak?!	
	Nee.
Word je ook nog weleens voorgelezen?	
	Nee, vroeger.
Vroeger, nu niet meer?	
	Nee.
En als je dan een boek gaat lezen, als het dan voorkomt, hoe kom je dan aan dat boek?	
	Omdat ik het toevallig zag liggen en ik dacht: nou waarom niet?
En dat lag thuis of in de boekenwinkel?	
	Thuis op de boekenplank, kast, geval.
Kan je eens iets vertellen over het lezen op school?	
	Uhm, er zijn heel veel boeken. De meeste denk ik echt zo van: waarom staan die hier? Maar sommige dan denk ik ook van: nou, laat ik ze lezen. Maar dan lees ik ook niet vijf hoofdstukken achter elkaar.
Haha, stel je voor dat je teveel leest he?	
	Pff, ja.
Hé, en wanneer lees je in de klas?	
	Uh, als we gaan lezen.
En op welke momenten is dat?	
	Na taal bijvoorbeeld als het mag dan lees ik.
En waar zit je dan het liefst?	
	Op een bank in de klas, niet dat die er is..
Maar als je kijkt naar de dingen die er wel zijn?	
	Naast de tafel.
Op de grond?	
	Ja.

Wat doet de juf als jij aan het lezen bent? Wat doet ze dan?	
	(Stil....)
Helpt ze je dan ergens mee?	
	Ze zit me dan meer aan te staren, echt zo van: leest ie nou?
Wat zou je willen dat de juf zou doen tijdens dat jij aan het lezen bent?	
	Niet aanstaren, dat is eng.
Hé, kijk eens naar de tafel hier, het ligt vol met van alles en nog wat, wat allemaal met lezen te maken heeft. Welk boek lijkt jou nu het interessantst?	
	(Pakt eenTina.)
Kun je nu eens uitleggen waarom je juist dat tijdschrift kiest?	
	Omdat die grappig is en dat vind ik leuk.
Dus jij zoekt dingen om te lezen die grappig zijn?	
	Ja.
Dan heb jij genoeg zin om te lezen?	
	Ja.
Wanneer zou je deze tekst gaan lezen?	
	Als we een keer een tijdschrift gaan lezen en ik zie hem liggen.
Oké, op basis waarvan kies jij een boek, want er liggen er heel veel.. Waarom kies je net die Tina?	
	Omdat het leuk is, het is .. (onverstaanbaar). Ik ben benieuwd wat erin staat.
Oké, dus het maakt je nieuwsgierig.	
	Ja.
En als je nieuwsgierig bent dan denk je: ooh, dit wil ik wel gaan lezen!	
	Ja, oh wat staat erin? En op de voorkant staat dit gigantische gezicht.
Nou ja, jij hebt nu de Tina gekozen. Kan je mij eens uitleggen hoe je zoiets gaat lezen?	
	De bladzijde omslaan.
Ja, dat is nogal logisch ;-).	
	Ik denk het... Gaan kijken wat erin staat.
En wanneer ga je echt lezen?	
	Als ik dit zie...
Je ziet dat.. en wat denk je dan?	
	Ik zie een strip en ik denk van ... okee.
Okee, dat klinkt niet echt overtuigend? Zo van, dat ga ik lezen!	
	Dan denk ik, dat als ik dit zie, dan denk ik van: nee. Of als ik dan hier kijk, dan denk ik van: ooh wat leuk, en strip, jee.
En dat maakt jou dan nieuwsgierig?	
	Ja.
Hoe kan er volgens jou ervoor gezorgd worden in de klas dat jij lezen leuk gaat vinden? Want je vindt het nu een beetje leuk, maar dat je het echt leuk gaat vinden?	

	Als er Tina's zijn.
En wat nog meer?	
	Uhm.. pff... ik heb geen idee.
Iets in de klas waardoor je denkt: als dat in de klas is...	
	Een bank!
Haha, dat past niet ;-).	
	Aah. Een mini stoel, haha. Nee, gewoon een lekkere stoel.
Gewoon een lekkere stoel waar je op kan zitten?	
	Ja.
Oké. Als je nu eens kijkt naar de andere boeken op de tafel en je moet een echt leesboek kiezen, welke spreekt jou dan aan?	
	Deze.
Mees Kees op kamp. Heb je de film gezien?	
	Ja, twee keer.
Leuk! Pak je dan dat boek, omdat je weet dat de film leuk is of.. omdat je hem gewoon wilt lezen?	
	Het is het enige boek waarvan ik denk leuk, in plaats van Frogg.
Oké!	

Leerling 4: Maud	
Je zei net al wat over lezen: lees je graag?	
	Ja.
En wat lees je dan?	
	Het meeste van dat soort boeken.
“Dat soort boeken.” Wat voor boeken zijn dat?	
	Uhm, spannende avontuurlijke boeken.
En wat vind je daar zo leuk aan?	
	Nou, dat je niet weet wat er gaat gebeuren. En dat vind ik leuk.
Lees je thuis ook weleens?	
	?
En waar lees je?	
	Op mijn kamer.
Word je ook nog weleens voorgelezen?	
	Nee.
Zou je dat graag willen?	
	Nee.
Vind je zelf lezen leuker?	
	Ja.
Lig je dan op je bed of zit je op een stoel? In het raam?	
	Dan lig ik op mijn bed.
Maar hé, je leest dan best wel graag.. Dan denk ik dat je ook best wel veel boeken nodig hebt.	

	Ja.
Hoe kom je daaraan?	
	Uh, ik koop ze heel veel. En ik heb ook een abonnement op de Tina.
Ooh leuk! Ga je ook weleens naar de bibliotheek ofzo?	
	Gisteren nog.
Maar ja, daar heb je gigantisch veel boeken. Hoe kan je nou juist dat boek kiezen dat avontuurlijk is, dat jij leuk vindt?	
	Nou ze hebben daar computer en dan kan je avontuurlijke boeken opzoeken en dan weet je waar ze liggen.
(na onderbreking) We waren bij de bieb, hoe kies je dan dat boek?	
	Nou via de computer dus. En dan is er zeg maar een plattegrond en dan staat er zo'n cirkeltje omheen en dan moet je daarheen lopen en daar staat dan het boek dat jij leuk vindt.
Kan je eens iets vertellen over het lezen op school?	
	Uhm... haha.. nou, niet echt.
Wanneer lees je op school?	
	Uhm, nou als het mag haha.
En waar zit je dan?	
	Uhm, meestal op mijn plek.
En wat doet de juf of meester eraan dat jij leest?	
	Door gewoon te zeggen dat je moet lezen.
Hoe vind je het lezen op school?	
	Uh, wel leuk.
Wat vind je er leuk aan?	
	Nou, ja ook omdat er heel veel avonturenboeken zijn.
Vind je dat er voldoende boeken in de klas zijn met uitdaging?	
	Hmm, een beetje.
Dus er zou nog wel iets meer bij kunnen?	
	Ja.
Wat voor boeken zou je dan het liefste daar zien?	
	Uh, spannende boeken.
Uhm. Nou je ziet hier op de tafel echt heel veel boeken liggen. Jij mag er één kiezen die jou het interessantst lijkt.	
	Deze.
Kun je eens uitleggen waarom je dit boek kiest?	
	Nou bij mij Meike bij de voorleeswedstrijd was het boek voorgelezen en dat was ook een heel spannend boek.
Dus door dat iemand het heeft voorgelezen, ben jij nieuwsgierig geworden en denk je: dat boek zou ik weleens willen lezen!	
	Ja.
Oké! Wanneer zou jij dit boek gaan lezen?	
	Uhm, als ik geen huiswerk heb ofzo.

Nu liggen er hier op tafel heel veel boeken, tijdschriften, strips maar je kiest dit boek... Hoe komt dat? Waarom kies je nou juist dat boek?	
	Omdat het mij opviel dat hij daar lag en omdat iemand er uit heeft voorgelezen.
Oké! Dus de voorkant viel jou gelijk op?!	
	Ja.
Nu heeft diegene het boek voorgelezen, dus je weet waar het over gaat.. Maar als je hem nou niet had gekend? Hoe weet je dan: hé dat boek spreekt mij aan!	
	Nou, blauwe plekken is wel een spannende titel. En ja, dan lijkt het mij wel een leuk boek.
Dus jij kijkt naar voorkant en dan denk je: nou als het dan een goede titel heeft, een beetje spannende voorkant, dan ben ik gemotiveerd, dan ben ik benieuwd waar het boek over gaat?	
	Ja.
Ik ben dan wel nieuwsgierig, je hebt dan dat boek, hoe lees je dat dan?	
	Ja, gewoon normaal.
Ja, wat is voor jou normaal? Misschien is dat voor mij wel heel raar....	
	Nou ik lees gewoon in mijn hoofd en dan doe ik er stemmen bij in mijn hoofd.
Oké! En begin je voorin, achterin of op de achterkant?	
	Eerst voorin.
Wat kan er in de klas ervoor zorgen dat jij lezen nog leuker gaat vinden?	
	Als we wat vaker, nou dat we overal in de klas mogen zitten.
Relaxed lezen?	
	Ja.

Leerling 5: Milan	
Ik zei al dat het ging over lezen. Vertel eens, lees je graag?	
	Hmm, ja strips lees ik heel erg vaak. Maar niet echt dat ik… normaal lezen doe ik weleens, maar niet dat… dan zegt mijn moeder zeg maar dat ik het moet doen.
Maar niet uit eigen initiatief?	
	Nee, niet dat ik het zelf wil doen.
Nee, oke. Dus thuis lees je voornamelijk strips?	
	Ja, bijvoorbeeld.
Word je nog weleens voorgelezen?	
	Neeee!
Zou je dat willen?	
	Nee, nee, nee!
Daar voel je je te groot voor?	
	Ja. Dat is gewoon niet leuk meer.

Nee. Uhm, als je dan leest, hoe kom je dan aan die boeken?	
	Meestal uit de bibliotheek.
Hoe vaak ga je daar naar toe?	
	Nou ja, dat is echt wanneer mijn moeder eraan denkt.
Daar is dus eigenlijk geen pijl op te trekken?	
	Nee, het intussen alweer een maand geleden.
Hé, kan je eens iets vertellen over het lezen op school?	
	Uh, hoe bedoel je? Waar moet ik het dan over hebben?
Waar jij aan denkt…	
	Nou, uuh, dat ik zo'n beetje alle boeken al gehad heb.
Er zit voor jou niet zoveel uitdaging meer in om te lezen?	
	Nou, er was dan één boek dat ik leuk vond en die heb ik ondertussen al drie keer over weer gelezen, omdat er geen boeken tussen zitten die ik leuk vind.
Wat voor boeken vind je leuk?	
	Nou, uh, dat is een apart geval. Ik vind geen boek leuk, alleen als ik er één heb die ik leuk vind, dan lees ik graag. Alleen meestal boeken die tegelijkertijd een beetje detectiveachtig is en aan de andere ook beetje zoals Tweede Wereldoorlog en gewoon waar een beetje actie in zit. En niet van: 'en toen was de hond weggelopen.'
Van die saaie dingen, die ook nog eens voorspelbaar zijn?	
	Ja, of het leven van een loser. Maar daar ga ik mijn boekenbeurt over houden.
Leuk! Ik ben benieuwd. Maar als je dan aan het lezen bent, waar zit je dan?	
	Waar zit ik dan? Op mijn plaats toch?
Maar zijn er ook nog andere plekken waar je zit of zou willen zitten?	
	Nou, bij relaxed lezen zit ik altijd, vind ik het altijd lekker om in een hoekje te zitten ofzo.
Zou je iets in de klas willen hebben, waardoor jij meer zin krijgt om te lezen en waardoor je het ook leuker vindt?	
	Een groot bord waarop staat: ga lezen. Nee, haha. Uh, wat leukere boeken toch wel, want ik vind niet meer dat er niet echt meer leuke boeken zijn.
Als je nu naar deze tafel kijkt dan zie je allemaal verschillende soorten boeken. Welk boek lijkt jou het interessantst?	
	Ik moet er één kiezen?
Ja.	
	Zeker te weten deze, haha nee. Uhm…
Kijk maar rustig rond.	
	Ik zie wel de Donald Duck liggen, het is heel verleidelijk om daar naar toe te kijken. Maare.. ooh…. Autobladen. Ja, ik … meestal… ik denk de Donald Duck.
Je moet er nu één pakken.	

	Één pakken… Oké, dan pak ik gewoon die *(pakt de Donald Duck).*
Oké, kun je eens uitleggen waarom je nou dit boek kiest?	
	Gewoon omdat het af en toe heel onlogisch is wat er in staat en het heel erg grappig altijd is. Ik ook van humor. Vandaar ook het leven van een loser.
Wanneer zou je deze tekst gaan lezen?	
	Meestal doe ik het 's avonds voor ik naar bed ga lezen, dan lees ik meestal nog wel wat. Meestal een strip, het komt de laatste tijd niet zo vaak meer voor. Maar meestal doe ik het wel.
Als ik het goed begrijp: je leest weleens..	
	Maar niet dat ik het erg vaak doe.
Maar vind je het leuk?	
	Nee.
Hoe kan ik ervoor zorgen dat jij het leuker vindt?	
	Dan moet ik nog een paar jaar blijven zitten, haha. Nou ja, gewoon echt leukere boeken. Niks anders. In de bibliotheek sta ik ook een uur te kijken, voordat ik eindelijk een keer een boek heb gevonden. Ze vervangen ook nooit boeken in de bibliotheek.
Oké, nou ja je hebt dus die Donald Duck gekozen. Hoe lees je dan zo'n Donald Duck? Begin je gewoon voorin of kies je een leuk verhaal?	
	Ooh , ik begin gewoon voorin, van begin tot eind, want anders mis je een stuk van het verhaal.
En als je dat dan aan het lezen bent, wat denk je dan?	
	Er gaat dan zoveel door je hoofd heen.
Kan je eens een voorbeeld noemen?	
	Nou gewoon, soms lach je dan weleens een beetje om een grapje. Maar voor de rest denk ik nergens aan. Ik lees gewoon.
Wil je verder nog iets vertellen? Over het lezen in de klas? Of uhm... iets anders waardoor je het leuker gaat vinden?	
	Ja, nou ja, dat zeg ik ondertussen al de hele tijd: ..gewoon nieuwe boeken.

Leerling 6: Mirjam	
Vertel eens, lees je graag?	
	Ja.
En wat lees je dan?	
	Nou boeken, strips. Het meeste boeken, maar ook wel strips. Maar spannend, komisch, ik weet niet.
Van alles?	
	Ja.
Dus je leest thuis ook?	
	Ja.
Enne, waar lees je dan?	

	Nou, op de bank, in bed voor het slapen.
Overal?	
	Ja.
Word je ook nog wel eens voorgelezen thuis?	
	Uhm.. Ja, soms. bijvoorbeeld 's avonds dan liggen we soms met z'n allen op mijn ouders bed. En dan gaan we het aapjesboek kijken en lezen. Maar soms ook niet en dan lees ik gewoon zelf.
Wat vind je leuker?	
	Ik denk wel zelf lezen, want mijn broertjes gaan ook allemaal rollebollen en stoeien. Dus dan is het ook even rustig.
En hoe kom je aan die boeken?	
	Nou meestal ga ik naar de bibliotheek of leen ze van mijn tante. Ik heb pas ook boeken gekregen van kennissen om te lezen. Ja, dan lees ik ze en dan breng ik ze weer terug.
Leuk! Je hebt dus genoeg boeken om te lezen. Kan je ook iets vertellen over het lezen op school?	
	Uhm... hoe bedoel je dat?
Nou, wanneer lees je? Wat lees je? Hoe vind je dat?	
	Ooh! Nou soms vind ik het wel kort, want dan is het net een spannend stukje en dan gaan we bijvoorbeeld rekenen ofzo. Dat is dan wel jammer. Maar de boeken zijn soms ook wel saai, maar niet altijd. Sommige zijn ook wel spannend. En is het ook wel leuk om even te ontspannen en dan weer werken.
En als je dan aan het lezen bent, waar zit je dan?	
	Nou, aan mijn tafel, soms op de kast.
Waar zou je het liefste willen zitten als je zou mogen kiezen?	
	Uhm, op school of gewoon thuis?
Op school.	
	Uhm, nou ergens waar het rustig is en waar ze niet de hele tijd kletsen ofzo.
Wat doet de juf er aan dat je leest?	
	Uhm, dat weet ik niet. Zeggen dat je moet lezen ofzo?
Wat zou ze kunnen doen om ervoor te zorgen dat jij het leuk vindt in de klas om te lezen? En dat je daar ook zin in hebt.	
	Uhm, ik weet niet. Misschien soms onverwachts ofzo?
Ja, oké! Dus zonder aan te kondigen en nu ga je lezen.	
	Ja.
Uhm, vind je dat er genoeg uitdaging zit in het lezen?	
	Nou soms ,want dan zitten er moeilijke woorden in. Dan ga je bijvoorbeeld naar de bibliotheek zoeken of op internet.
Dus moeilijke boeken met eigenlijk best wel pittige verhalen, dat zorgt ervoor dat je uitdaging hebt.	

	Ja, nadenken ook dan.
Ja, leuk! Hier op tafel liggen echt heel veel boeken, van alles, tijdschriften, zelfs het aardrijkskundeboek ligt er tussen. Welk boek lijkt jou nou het interessantst?	
	Uhm... tja.. Ik denk wel blauwe plekken.
Dan mag je hem even pakken.	
	Oké.
Kun je eens uitleggen waarom dit boek jou aanspreekt?	
	Nou het lijkt mij wel spannend en ik hou wel van spannende boeken. En ja, het lijkt gewoon wel spannend.
Je hebt alleen de voorkant gezien, je leest blauwe plekken en dan denk je: hé, die is spannend! Hoe zit dat?	
	We hebben nu op school het boek over mishandelen en dan soms denk ik wel van ja, oké! En dan lees ik hoe andere kinderen dat misschien thuis hebben ofzo.
Oké! Kan je je dan ook een beetje verplaatsen? Dat je je echt inleeft in het boek?	
	Nou, als er soms plaatjes bij zitten, dan ga ik met die plaatjes een soort film maken ofzo? Maar als er geen plaatjes bij zitten dan fantaseer ik gewoon ofzo hoe het eruit ziet.
Dan maak je een eigen beeld.	
	Ja.
Leuk! Wanneer zou jij dit boek gaan lezen?	
	Nou, bijvoorbeeld als het een lekker weertje is en dan in de tuin ofzo. Of als ik heel druk ben geweest en ik ben moe, gewoon even ontspannen.
Hoe kies jij een boek? Want je hebt nu dit boek gekozen uit heel veel boeken, hoe kies je dat?	
	Ja. Nou, je kijkt gewoon en als je de titel leuk/ spannend of weet ik veel wat lijkt dan ga je de achterkant lezen zeg maar en als het je dan wat lijkt ga je het helemaal lezen.
Hoe zouden we ervoor kunnen zorgen dat je in de klas lezen super leuk gaat vinden? Wat heb je daarvoor nodig?	
	Nou, gewoon soms wat ontspannen lezen zoals we weleens doen, dat vind ik wel leuk. En ja, eigenlijk vind ik het al leuk lezen in de klas. Behalve de rekenboeken enzo, haha.
Haha, alleen de echte leesboeken.	
	Ja.

Leerling 7: Rosalie	
Je ziet hier al gigantisch veel boeken liggen. Vind je lezen leuk?	
	Ja, heel leuk.
Wat vind je er leuk aan?	
	Nou, sommige boeken kunnen grappig zijn. En ze

	kunnen ook spannend zijn. Daarom vind ik lezen zo leuk, alsof je er echt bij bent bij het verhaal.
Ja, dat je er echt in kan verplaatsen.	
	Ja.
En wat lees je dan?	
	Nou ik lees meestal dolfijnenboeken of dierenboeken of soms ook avontuurlijke boeken.
Wat vind je daar zo leuk aan?	
	Nou, ik vind ze meestal heel spannend en dat vind ik echt heel erg leuk als het heel spannend is.
Lees je thuis ook weleens?	
	Ja.
En is dat elke dag? Eén keer in de week?	
	Nou, ik lees meestal elke avond.
Voordat je naar bed gaat?	
	Ja.
Word je ook nog weleens voorgelezen?	
	Hmm, niet echt.
Zou je dat willen?	
	Uhm, nou ik heb echt geen idee.
Nee, je vind zelf lezen gewoon prima?	
	Ja.
Je leest elke avond dus dan heb je ook elke keer boeken nodig. Hoe kom je daaraan?	
	Nou, soms ga ik naar de bibliotheek. Of soms koop ik ze.
Oké! Bij de bieb heb je wanden vol met boeken, maar hoe kom je bij dat boek uit dat jij graag wil lezen?	
	Nou ze zitten meestal al leeftijden verdeeld en ze staan op alfabetische volgorde.
Oké, dus dat gaat heel makkelijk. Kan je eens iets vertellen over het lezen op school?	
	Uhmm.. Ik weet niet zo goed wat ik moet zeggen.
Hoe vind je het lezen? Vind je het vaak genoeg?	
	Ik vind het wel leuk, want hier hebben we ook boeken waarin je kunt leren lezen. En als je klaar bent kun ook nog even verder lezen in het verhaal.
En als je aan het lezen bent in de klas, waar zit je dan?	
	Meestal op de plaats, maar als we ontspannen zitten te lezen mag je zelf weten waar.
En wat doet de juf er aan dat je leest? Hoe helpt ze je erbij?	
	Uhm... door .. uhm door stil te zijn en als je een woord niet begrijpt aan haar te vragen.
Ja. Heb je in de klas genoeg boeken om te lezen die jij leuk vindt?	
	Ja, ik denk het wel.
Enne, zijn er soms ook boeken die voor uitdaging zorgen?	
	Uhm, ja volgens mij wel.
Je weet het niet helemaal zeker?	

	Nee..
Nee, dat is prima! Hé hier op tafel liggen heel veel boeken, welk boek lijkt jou het interessantst?	
	Uhm.... ik denk.... dat ik .... afblijven wel leuk vind.
Oké, pak hem maar even. Kun je eens uitleggen waarom dit boek jou aanspreekt?	
	Nou het lijkt wel of er hier een beetje ruzie in voor komt en ook nog kinderen van de scholen en geen volwassenen. En dat er een soort van pesten is en proberen ze dat op te lossen.
Oké! En wanneer zou jij dit boek gaan lezen?	
	Bijvoorbeeld als je je verplaatst in de het gevoel dat dat bij jou op school gebeurd. En misschien als je leest over anderen waarbij dat ook gebeurt dat het je oplucht.
Oké. Dus je probeert je echt te verplaatsen hoe het dan zal voelen en hoe dat zou zijn?	
	Ja.
Nu liggen er hier op tafel heel veel boeken en je kiest juist dit boek. Hoe kies je dan een boek? Hoe doe je dat?	
	Je kijkt even naar wat voor titel het is, waarover het kan gaan en als je nog niet zeker weet waarover het gaat kan je altijd nog de achterkant lezen.
Oké, maar wanneer is het voor jou: ja, dit boek ga ik lezen!	
	Uhm... Als er .. Als je echt zeker weet dat er echt dingen in voorkomt in het boek dat je echt zoekt.
Oké, wat zoek je dan in dit boek?	
	Uhm, een ruzie en ook nog misschien pesten en dan probeert de hoofdpersoon en wat vrienden het op te lossen.
Oké. Dat bedenk je aan de hand van de voorkant. Hoe kan je toch een beetje weten wat erin gebeurd?	
	De titel zegt al heel veel: afblijven. En het plaatje zegt ook al heel veel en de achtergrond en ik geloof dat ik het wel leuk vind.